

SONSUZDAN UZANAN EL

KİTAP 6

YAKAZA

İstanbul, 2005

ÖNSÖZ

“Sonsuzdan Uzanan El” serisinin altıncı kitapçığı olan Yakaza, diğer kitapçıkların devamı olarak, her ne kadar herkese hitap etse de, Tanrı varlığına seyr-ü sefer yaparak Arifibillah mertebesine varan ve bu mertebede Tanrı varlığı ile hâl değil de makâm seyrinde bulunan Evliyauallah muhatap alınarak kaleme alınmıştır.

Yakaza kitapçığında geçen çelişik ilişki, irfan, vb. birçok kavram diğer kitapçıklarda anlamlandırıldığı için bu çalışmada anlamlandırılmaya gerek duyulmamıştır.

Bu fakir, Yakaza kitapçığı dâhil olmak üzere, “Kendinden Kendine” ve “Sonsuzdan Uzanan El” serileri olarak toplam on bir kitapçık kaleme almıştır ve bu kitapçıklar ayrı kitapçıklar olarak görülseler de, aslında Tanrı varlığı hakikatini birbirlerine içkin ve aşkın olarak anlamlandıran bütünsellikte bir kitap olma durumunda bulunurlar. Bu sebepten dolayı, her kitapçık ayrı ayrı değil, baştan itibaren sırası ile okunmalıdır. Yazıların kendisi, çoklu düşünce üzeri kaleme alındığı için, kişi anlatılanları çoklu düşünce üzeri aklın sezgi, duygu ve düşünce devinimlerine içkin olarak anlamalıdır.

Her ne kadar bu kitapçığı tamamı ile Fizik üzerine yazmayı düşünmüş olsam da, Yakaza olarak kaleme almayı uygun gördüm. Cenab-ı Hakk müsaade eder ise, genel olarak fizik üzerine ya makale ya da kitapçık mahiyetinde bir çalışma yaparız. İnşallah!

Bismillahirrahmanirrahim

Azizim!

Allah'ın selamı üzerine olsun!

Belki bir hayalsin şu anda gözlerimin önünde ve hayal gözümde belli belirsizsin suretinden yana. Yazının sonunda şekillenir suretin hayal gözümde ve karşımdaymışçasına görebileceğim seni. Çünkü yazarak sana anlatmaya çalıştığım şeyler, kalb-i selim isen, senin anlayışın ve irade halin kıyasınca kabul edilebilecek bir hakikat ve bu hakikatin gerçeklerinden ibaret. Anlatacaklarımı kabul etmeyeceğini düşünmeden, kabul ettiğinin hüsn-ü zannı ile seni, evet seni, ayet-i kerimede geçen **“Biz insanı en güzel surette yarattık”** (Tin, 4) Hakk¹ kelâmının **“en güzel surette”** müjdeli beyanı ile görmekte olacağım kavil âleminde, hayal cennet bahçemde, en güzel surette.

Bu tasavvur üzeri seni var kılmak karşımda, belki bir parça saçmalık gibi gelir sana. Lakin bil ki anlatacaklarım evrensel olan Hak, hakikat ve gerçeklerdir. Bu sebepten dolayı, kalb-i selim olarak kabulde olan sen olduğun için, hüsn-ü zann ile hitap ettiğim seni, muhatap almış olarak surete getireceğim anlatacaklarımla.

Sonunda seni var kılmak karşımda, aslında kendi varlığımın bir dışlaşması olarak kendimi var kılışım olacak senin üzerinden. Bu var oluşun zorunlu doğası! Nasıl ki her var, var ettikçe varlığı ile varlığından olarak, var ettiği yeni var üzerinde hem varlığıyla dışlaşmakta olarak varlık vererek varlık bulmakta hem de yeni var ile karşıt ilişkide olarak karşıtların zorunlu olarak birbirini var kılışımın zorunluluğu sebebiyle birbirine varlık vererek varlık bulmakta ise; ben senin ile sen de benim ile bu yasa üzeri varlık bulacağız. Bil ki, varlık bulduğumuz hakikat aynı hakikat ve gerçekleri olduğu için, aynı hakikat üzeri varlık bulan biz, öz zemininde özdeş olan “Bir” varlığımız sonuçta. Başka bir deyişle, sen bensin, ben de senim aslında. Eş deyişle de öz

---

¹ Hakk esmasından kasıt edilen anlam, Tanrı varlığının Zat'ı içkinliğinde değişmez mutlak varlık olduğudur. Konunun akışında bazı yerlerde Hak esması kullanılmaktadır; bu esmadan kasıt edilen mana ise Tanrı varlığının sıfatları ve ef'ali içeriğince oluşta belirşidir. Bu iki esma kullanıldıkları yerlerde anlatılan anlamların içkinliğinde, içeriğince farklı anlamlar da yüklenecek kullanılmıştır. Bu anlamlar bu esmaların kullanıldıkları cümlelerde anlamlandıran konunun akışında kendini, kullanıldığı anlam üzeri açar. Konu akışında bazen Hakk esması Tanrı varlığının Zat'ı için, bazen de Tanrı varlığının Zat'ı öncelikli olarak zat, sıfat ve ef'alinde, mutlak varlık olması içeriğinde kullanılıyordur. Hak esması ise, bazen surete gelen Tanrı varlığı için kullanılırken, bazen de Tanrı varlığının sıfatta ve ef'alde olarak, var kıldığı varlar üzerinde oluşta olarak dışlaştığı içeriğinde kullanılıyordur. Konu akışında, bu esmalar kullanıldıkları anlam içeriğince dikkatli bir okuyucunun anlayışında belirir.

zemininde özdeş olmak, kendilikte birliği bulmaktır. Ben sana hitap ederken sıfat ve karakter belirimlerinde ne kadar farklı dursak da özde kendimi muhatap almaktayım. Kendi kendini var kılmak da böylesi gerçekleşen ikili gerçeklikte aslında bundan ibaret.

“**Ben**” dediğim için nefsimden yana benliğe düşerek kendime varlık verdiğimi zannetme. Ben hakikati söylemekteyim “**Ben**” demekle. Ben seni var kılışımıla sendeki ben olmaklığım üzeri Ben'im; sendeki ben olmaklığım üzerinden ben olmuştuyum. Bu hadise aynı şekilde senin için de geçerli olmaklığı ile zorunlu bir paradoks olarak çıkmaz sokak! Kabul etsen de, etmesen de!

Suretin suretime benzedi hayalimde şimdiden. Hala peşin bir söylev! Lakin sen karar ver, ders oluşunda anlatacağım hakikat ve gerçeklerinden sonra; senin ben, benim ise sen olduğun hakkında. Kararın ne olursa olsun, bil ki, benim için fark etmez. Çünkü ben hep sen olacağım sende varlık buluşumla biz olarak, istesen de istemesen de.

Ders: 1

Sen iki varlık durumunda, var olanın varlığında seyir etmekteisin. İki varlık durumun olan Hakk ve halk yönleriyle varlık bulmuş olman ile beraber ruha, akıla, nefse ve bedene içkin olarak, iradesi üzeri her an hâli ve kâli ile konuşan bir varlık hükmündesin. Bu hâl üzeri konuşan irade (Nefs-i Nâtıka) olan sen; ruhaniyetin ile Hakk, bedenine ile halk olma durumunda bulunan olarak bir taraftan nefsin ile irade eden olarak, aklında bulduğun mânâlara iye olman ile beraber bakışimler sergiler iken, bir taraftan da bedenine canlılık ve anlam veren ruh yönün ile bütün bedeninde, bedeninin ruha iye olarak bütünsel bir akıl olması ile akılda cem olmuş, akıl üzeri âlemlerde seyir bulmuş olarak Halk'a yönelmişsindir.

Duyularınla belirlediğin halk âleminde, kendinde diri olan, bilgisince bilen, bilgisince irade üzeri gören, duyan, irade eden olarak bütün unsurları ile halk'a kıyasınca kuvvet bulan, güç getiren olma halinde oluştasın.

Varlığında varlık bulduğun, İslam anlayışında esma-ül hüsna ile yâd edilen Allah (c. c.) hazretlerinin bütün varlık sıfatları ile kendi varlığında dışlaştığı sen; kainatta, bütün varlık sıfatlarını üzerinde bulunduran, bütün varlık sıfatlarının en mükemmel uyumunda olarak en güzel kıvamda bulunan, en güzel suret olarak varsın.

Varlığın için cümle kâinat var kılındı, kütüphaneler dolusu kitap yazıldı. Varlığının kendisi ise, en genel şekli ile yukarıda anlattığımdan ibaret oldu. Anlatır olduğum varlığının genel hali, her ne kadar bilindik olsa da, anlatır olacağım senin hakikatinin ve gerçeklerinin temeli olacak. Anlatacağım hakikat ise bu temelin içkinliğinde varlık nedenselliğinin aynası olacak.

İnsan olarak varlık bulmak Tanrı varlığının kendi varlığında Tanrı iradesinin ereği ve Tanrı'nın ereği olarak sen, madalyonun iki yüzü misali bir yönü ile Hakk, bir yönü ile halk. Hakk ve halk sıfatlarının bireşiminde Ben olmaklığı ile surete gelen Tanrı varlığı itibarıyla ben olan Hak.

Ey Hak!..

Anlattıklarım pek inandırıcı gibi değildir çoğu insan için. Lakin, sözüm peşin yargıda bulunmayarak, inanarak kabulde olan sana. Başkasına değil. Ötelediğimi zannetmeyesin, Hakk'ın suret bulduğu, kabulde olmayan, kendi varlıklarından habersiz olan Hak'ları. Nasıl

yapabilirim ki zaten bunu. Kendi varlığımı ötelemek olur başkasıymışçasına. Ama sözüm sana; irfan bahçemin mânâ cevherinin bire bir dışlaşacağı ve sonuçta ben olarak var kılacağım sana.

Bu anlattıklarım ise Rahmân ve Râhim tecellisi sebebiyledir bilesin.

Ders 2:

İlk dersin konusu genel varlık halin itibarı ile sen oldun. Sen ise Tanrı'nın varlığında, O'nun rahmet deryasında, varlığın ile hem O'nun dışlaşması olarak surete gelen mertebesi, hem de varlık bulduğun varlığının idare ve idamesi için ihtiyaçlı olduğun O'nun, külli varlığına karşı aciz olansın, her varlık gibi.

Her varlık doğasının zorunluluğu itibarıyla kendini var kılan, kendi varlığının var oluş nedenselliği olan Tanrı varlığının zat, sıfat ve ef'al içkinliğindeki külliyatına muhtaçlığı sebebi ile acizdir. Varlıklar/ mevcudat, O'nun varlığının, kendi varlığındaki dışlaşması sebebi ile yokluk hükmündedir. Böyle olsa da hak (gerçek) oluşu varoluşlarında bulurlar. Başka bir deyişle, her varlığın varlık durumu kendi varlığı değil, Tanrı varlığının kendi varlık sıfatlarını seyir ettirışinden ibarettir. Her mevcut Tanrı ile hak oluşu bulur. Bunun içindir ki, çoklukta var olan her var, bir taraftan asliyeti ile Hak, bir taraftan da acziyette yaratılan olarak mahlûk olma durumunda, Hak-Mahlûk ikiliğinin bireşiminde seyir eder.

Kendin de dâhil olmak üzere, istersen Hak diye bak her şeye, istersen de mahlûk diye. Her iki bakışında da Tanrı varlığının şahıs kendiliğinden uzak bakışında olduğun gibi tavırda belirmediğinin anlayışından da uzaklaşmış olursun. Bil ki, sirette ve surette, maddeden ve manadan yana aşikâr ve gizli olan ne var ise varoluşta olarak, O'nun varlığının var olma şe'ninden başka bir şey değildir. Bu sebepten dolayı, Hak diye de baksan mahlûk diye de baksan, kendin dâhil olmak üzere her şeye, Tanrı varlığının bir var olma şe'ni olarak belirir kendinde. Her tavır belirimi O'nun kendiliği olmasa da iradesi ile örtüşeceği için hak olma özelliğinde görünüş bulur. Hak oluşa göre beliren her tavırda O belirmiş/ görünüş bulmuş olacaktır sonuçta, senin var olma durumun üzerinden. Sen O'ndan ayrı olmasan da O da değildir. Sen hak (gerçek) düzeyde varlık bulur iken senden tavırda olarak kendini görünüşe getiren de O'dur.

Mahlûk olarak bakışım sergiler isem, kendim de dâhil olmak üzere cümle vara, nasıl olur da Hak belirmiş olur ve benim üzerimde varlık bulmuş olur diyecek olursan: bil ki, mahlûk der iken, eserinde müessiri kabul etmekte sin aslında. Mahlûk, mahlûk oluşu ile Yaratıcısını işaret eder her an.

Mevlana Celâleddin-i Rumi'ye sorarlar bir gün: **“En-el Hak dedi Hallaç; ne dersiniz bu hususta?”** Ulu zat buyurdu: **“en-el Hak diyecekti elbet, en-el batılım diyecek değil di ya”** Bu kıssadan sonra sen Hak da desen, mahlûk da, Hak olarak da görsen, mahlûk olarak da, Tanrı varlığının var olma şe'ni kıyasınca birdir.

Mahlûk olarak oluştta olan sen, acziyette bulunan olarak rahmeti her yeri kuşatan Tanrı varlığının rahmet seyrinde bulunmaktasın.

O'nun rahmeti iki şe'n üzeridir: biri Rahmân diğeri Râhim. Rahmân rahmeti ile O, iki şe'n üzeridir. Biri oluştta olan mahlûku var kılış rahmetidir, diğeri ise var kıldığı mahlûku var kıldığı ortama uygunluk arz eden yaratılışındaki tabiatı ile beraber, idare ve idamesinin ihtiyaçlarını Rezzak sıfatı üzeri vermesi ve bu sıfatı üzeri var olur olanlara var olma haklarını veren olarak Adl sıfatı üzeri var oluşudur.

Mahlûk bir yönü ile de Hak'tır demiştik yukarıda. Hak'lığı ile mahlûk üzerinde bulunanın Hak olması sebebi ile mahlûkat üzerindeki Hak oluşu ile rahmetini Rahman oluşu ile seyir ettiren Tanrı varlığıdır demek yerinde olur. Böyle olunca hakikat; Tanrı varlığıdır, var kıldığı mahlûkatı üzerinde Rahmân olarak seyir eden. Zorunlu olarak dâhil olduğun için bu seyre, sen de Rahmân olanın surete gelişisin bir nevi. Var kılması ve var kılması ile beraber var kıldığını kendisi üzerinde ve diğeri var kılmış olduğu varlar üzerinden, çokluktaki ilişki bütünselliğinde idare ve idame ederliği ile Tanrı, genel rahmet seyrinde olan Rahmân olarak her an varlık veriştir.

Tanrı varlığının Rahmân sıfatında seyir edişi, halk ediş ve daim halk ediş (daim yaratışı) seyrinde bulunuşundan başka bir şey değildir. Ve bu sıfat üzeri her an fiillerin faili olandır. Bu sebepten dolaydır ki, mahlûkatın var oluşu, eş deyişle yaratılışı ve mahlûkatın üzerinde beliren her türlü fiil, faili olan Rahmân'a bağlanır, mahlûkata değil. Rahman, Tanrı varlığının hareketlilik üzeri varlık verişi şe'ninde mahlûkatı var kılış sıfatıdır. Ve bu sıfatı üzeri Tanrı, hem mahlûkat üzerinde varlık birliğinde olarak varlık seyrinde bulunmakta hem de kendi varlığında var kıldığı mahlûkatı üzerinden kendine varlık vermektedir.

Mahlûkat üzerinden kendine varlık veren Tanrı, rahmetini hususiyete büründürür. Rahmetinin hususiyeti ise Râhimiyettir. Yaratıcı olarak Tanrı, hususiyette olarak mahlûkata varlık verir iken hep Râhimdir aslında, çünkü bütün ilişkiler genel içkinliğinde hususiyet üzeridir. Lakin,

Râhimiyet sıfatını bu bapta değil, farklı bir boyutta ele almak yerinde olur. Bu da Tanrı'nın var kıldığı mahlûkatını **“Dönüşünüz banadır” (Ankebut, 8)** ve **“Her şey aslına rücu eder”** veya meâlen **“Her şey O'na döndürülür” (Hud, 123)** ayetlerinin mahlûkat dairesinde evrensel bir prensip olarak işlenmesi içkinliğinde, var kıldıklarını var kıldıklarının aslı olarak kendine, iradesi doğrultusunda mahlûk olan örtüklüklerinden kendine dönüştürüşüdür. Bu dönüşümün kendisi ise, mahlûkun aslına varma hali gibi görünse de, hakikatte Tanrı'nın kendini mahlûkatı üzerinde hususi olarak bire bir var kılışı iradesi taşır. Ve Râhimiyeti ile Tanrı, mahlûkatı üzerinden kendini hususi olarak var oluşa getirir.

Râhim sıfatı, bütün mahlûkat üzerinde Rahmân sıfatına içkindir. Lakin Rahim sıfatı, Rahmân sıfatı üzeri var olura gelen insanın kendisinde, külli olan Tanrı varlığının, kendi varlığının cüzi dışlaşması olarak beliren insanın mahlûkiyetindeki asliyetine örtüklüğünden sebebiyet kendi varlığına davet edişinde belirir. Ve bu davet ile beraber Râhimiyet Din olma hususiyetine bürünür.

Rahmânlığı ile varlık veren, Râhimiyeti ile de varlık verdiğinde de varlık bulmayı murat eden Tanrı'nın bu iki sıfatı, madalyonun iki yüzü gibi senin varlığında dışlaşır. Sen, mahlûkiyetindeki acziyetinde bir taraftan sana varlık verişiyle Rahmân sıfatı ile üzerinde tecelli edilensin... Bir taraftan da varlık bulduğun ortamda varlık veren olarak diğer varlara, var olan Rahmânsın, kendini gerçekleştirdiklerinle hak olan... Bir taraftan da Rahmânlığındaki hususi ilişkilerle Rabbliğini, Mevlâlığını, Hadiliğini, Mürşitliğini, seni Rabb-ül Erbab'lığı ile muhafaza ederek mahlûkat eli ile yetiştiren Tanrı'nın Râhim tecelliyatı üzeri varlık bulmuşsun. Bu varlık buluşluğundaki en güzel suret oluşun ve Tanrı'nın seni hususi olarak muhatap alışı ile beraber Râhim tecellisinde varlık bulmaktasın. Ve O'nun ulvi sıfatlarını diğer mahlûkata kıyasen hususi olarak senin üzerinde dışlaştırması Râhim sıfatı üzeri varlık buluşundandır. Ayrıca bilmezliğinin acziyetinde seyir eden seni asliyetine davet edişi ile Din'de Râhim sıfatına muhatap kılınansın.

Kişi seyr-ü seferde ise eğer ve seyr-ü sefer sürecindeki hatm-i meratip sonucunda irşada gelir ise eğer, bir taraftan Tanrı varlık sıfatlarının üzerinde dışlaştığı varlık halince cennet bahçesi olan gönlünde Râhimiyeti yaşar, bir taraftan da irşada gelirse eğer, Râhim olan olarak Râhimiyeti, Rabb, Mevlâ, Mürebbi, Hadi, Mürşit sıfatları üzeri yaşayan ve yaşatan olur, aynen bir ana, bir baba misali. Ve varlığında ana ve babalığı bir olansındır.

Ders 3:

Tanrı'nın Râhim tecellisindeki daveti ile, Din ile yüzleşir ise kul bilmelidir ki, Din Tanrı'nın irade-i külliyesi ile bire bir örtüşmenin, asliyetine kavuşmanın zorunlu yoludur.

Nasıl ki, senin hem Hakk tarafın hem de halk tarafın var, hem Hakk, hem de halk tarafınla ilişkide olarak varlık bulmaktasın; Tanrı varlığı da Hakk ve halk sıfatları üzeri zat, sıfat ve ef'alde külli olan varlık olarak varlık bulmaktadır. O'nun varlığında her şey irade-i külliyesine uygun olan iyelikte sübhân bir nizam ve mizan içkinliğinde en mükemmel şekilde seyir eder. Lakin Hak'iyeti ile değil, mahlûkiyeti ile örtük olan kul, keyfi olan nefsâni irade halleri, yanlış değer ve zanlı anlayışı itibarı ile Rahmân sıfatı üzeri Tanrı varlığı ile, Tanrı varlığının var oluş şe'nleri ile örtüşürken, Râhim sıfatı üzeri asliyetine rücû etmemesi ile, doğasının zorunluluğu ile bire bir örtüşmeyen var oluş şe'nlerinde bulunur. Bu da, kişinin doğasından türeyen var oluş şe'nlerinden sebebiyettir.

Sen bil ki, Din kişinin Râhim sıfatında, doğasından türeyen, yukarıda anlatılan var oluş şe'nleri sebebi ile, Tanrı varlığı ile bire bir örtüşmesi için, kişinin, Tanrı'nın var oluş şe'nleri sergilediği doğru yol olma durumundadır.

Din'in kendisi, Rahmân sıfatı üzeri Tanrı varlığı ile örtüşen, Râhim sıfatında Tanrı varlığı ile örtüşmeyen kişiyi Din'in kendisinde olan, Tanrı'nın emir ve yasakları ile kendi varlık bilgisinden yana bildirgeleri ile kişinin Râhim sıfatında Tanrı varlığı ile uyum bulmasını sağlar.

Din, bütün yönleri ile insanın varlık bulduğu bütün sıfatlar üzeri, insanı Hakk ve halk yönleri içkinliğinde hakikat ve onun gerçeklerine ulaşması için yönlendirir ve bu yönlendirmesi ile beraber, insanın varlığında var olduğu Tanrı ile bire bir uyum içinde örtüşmesini sağlar.

Aslında bu hadise O'nun ahlakı ile ahlâklanmaktan başka bir şey değildir. Din dediğimde bil ki, çoğu insanın uyuşturucu gibi gördüğü, keyfi çıkarlarına alet ederek yozlaştırdığı Din'i kast etmemekteyim. Din, bildirgeleri ile mutlak varlık olarak var olan Tanrı'nın varlık bilgisi üzeri, örtük olan kulun bir taraftan aslı olan Tanrı varlığına yetişmesinin aracı, bir taraftan da bu yetişmesi ile beraber, O'nun ile, O'nun iradesi üzeri en mükemmel uyumda bulunan olarak her an O'nun irade-i külliyesinin ereğinde seyir etmesinin aracısıdır.

Varlığında varlık bulduğu varlık olarak Tanrı varlığının kendisi ile en mükemmel uyum içinde seyir eden kişi, O'nun bütün sıfatlarını üzerinde dışlaştırdığı kâmil insan olmuştur. Din'deki gaye, insanın kemâlde Tanrı varlığı ile kâmil olmasıdır.

Zaten insan daha önce belirtildiği gibi Hakk'ın surete gelişi idi. Din aracılığı ile kendini tanıdı ve kendi asliyeti ile tanıştı. "Tanıştı" demek ise edeptendir. Yoksa kendi varlığı ile varlık buldu demek gerekir. Aslında kendi varlığının hakikatinin hem uyumunda hem de anlayışında seyir etmeye başladı. Çünkü zaten asliyeti üzerinde Hak olarak seyir etmekte idi.

Anlatılanlardan da anlayacağın gibi, Din Hakk'a dönüşüdür. Bu dönüşünün kendisi ya Hakk olarak O'nu var kılmak ve bu var kılışla beraber O'na hizmette olarak kul olmak ya da kişinin kendinde Hak sıfatlarının seyrinde seyir edişi ile hususi olarak asliyetini yaşarken, asliyeti olan Tanrı varlığının kendisini kulunun üzerinden dışlaştırmasıdır.

Din, öğretisi ile kişiyi Hakk'a dönüştürüyor ve kişiye Hakk ve halk sıfatları seyrinde uyum içerisinde olarak asliyeti ile varlık veriyor ise eğer din Dindir.

Sen bil ki, Tanrı bilinmeyi murad etti, insanı yarattı. Onun üzerinde halifeliği murad etti ve yine onun üzerinde, onu çelişik ilişkide muhatap alarak kendisine, kul olarak hizmet etmesini murad etti. Ve ayrıca, hususi olarak onun üzerinde, onu yarattığı esma-i hassı üzerinden varlık bulmayı murad etti. Bu da aslında, O'nun hüviyet bulmasıdır. Bu konuyu inşallah diğer derslerde daha yetkin bir şekilde açarız.

Dinin kendisinde varlık olarak Tanrı'nın varlık bilgisi yok ise, O'nun hususi sıfatlarının tecelliyatı kişi üzerinde dışlaştırılmıyor ise ve kişinin bire bir O'nunla hizmette olan kul olarak örtüşmesi sağlanmıyor ise, ayrıca varlık olarak Tanrı, kulu üzerinden Din öğretisinin sonucunda Râhim sıfatının tecellisinde olarak hüviyet bulmuyor ise eğer o din, Din değildir.

Bak öyle ise, böyle bir dinin, din olduğu söylenen dinler arasında hangi din olduğuna; elbette ki hakkıyla bakarsan yalnızca İslam'ı görürsün. Ve Tanrı'nın varlığında bu Din'in dışında başka bir din olmadığından ve kabul görmediğinden sebebiyet, din olduğu söylenen batıl ve yozlaştırılmış din seyirlerinde dinsizlikten başka bir şey yoktur. Söylediğimiz ağır bir söz; kabul edilse de edilmese de; bilinse de, bilinmese de Din'in hakikati bundan ibaret!

Sen madem ki kabul üzeri muhatap aldığımsın ve beni muhatabı olarak bulansın, o zaman seyir eyle yaşamın ile, doğru yol oluşu ile Din'in var oluş şe'nleri olan temel direklerinde. Onlar ki duadır, şükürdür, tövbedir, hamddır. Duan ile, tövben ile, şükürün ile, ve hamdin ile var kıl seni var kılanı; ihlâs ile ve ihlâsın amellerinde samimiyet olarak belirmesi ile.

Râhim rahmeti ile Din'de ayetler içkinliğinde kendini beyan eden, var olma iradesi üzeri davette bulunan Tanrı'nın kendi varlığına olan davetini kimi kabul eder, O'nun verdiği iman dolu bir gönül içkinliğinde, hidayet denilen ilkeleri üzeri yaşamak biçimi olan Din'in kendisinde, kimi de kabul etmez ilkeler üzeri yaşamayı, Din'in kendisinde. Kabul edenler ve kabul etmeyenler ulu olan Yaratıcının takdiri üzerine said ve şaki olarak yâd edilirler. Kabul eden saiddir, yüce nebinin davetine icabet eden ümmeti olarak. Kabul etmeyen ise şakidir. Yüce nebinin davetine icabet etmeyen ümmeti olarak. Şakiler de yüce nebinin ümmetidir, şaşırma, çünkü insan, O'nun varlık nuru üzeri insandır, şakiliğinde de saidliğinde de.

Ders 4:

Ey Said!

Aklı olan hem bildiğinden sorumludur Hakk'tan yana hem de kendi varlığından. Aklı olmayanın ise bilgisizliği sebebi ile sorumluluğu yoktur hem Hakk'tan yana hem de kendinden.

Sorumluluk, bilen olarak akli olanın ödevidir. Ve kişinin ödevi ilkeleri üzeri Hak ve batılı ayırarak, Hak üzeri olan Din'de akli ile doğru yolda olarak varlık buluşudur. Doğru yol üzerinde ise Tanrı varlığından başka bir şey görünmez. Tanrı ki, doğru yol üzerinde bulunmakta; öyle ise doğru yol üzerinde varlık bulmak, ödevlerimiz olan ilkeler üzeri yaşamak olduğundan, Tanrı'yı bulacağız Hak üzeri olan yaşamımızda kendi üzerimizde. İşte o andır ki kulu üzerinde kulunun gören gözü, duyan kulağı, tutan eli, yürüyen ayağı olan, kulu üzerinde kuluna kulundan daha yakîn olan olarak, şah damarından daha yakın bulunan.

Doğru yol, ilkeler üzeri yaşamımız olduğu içindir ki, ilkeler üzeri yaşarken çokluğun kendisinde; evrenseller üzeri beliren Tanrı'yı diğer kitapçıklarda beyan ettiğim bütün evrenseller içkinliğinde varlığında dışlaşması ile beliren olarak bulursun. Doğru yol, yalnızca Hakk'a çıkan çıkmaz bir sokaktır. Senin O, O'nun sen olması sebebi ile.

Nedir bu ya Hu; hem O'yum, doğam zorunluluğu ile hem de ondan ayrı, ayrı gayrı olmadan. O değilim, doğamdan türeyen varlık şe'nleri zorunluluğu ile. "Neyim ben bu durumda?" diyecek olursan eğer: Bil ki Tanrı varlığının mutlak olması sebebi ile kendi varlığında tinsel düzeyde var olmak/ görünüşe gelmek için var kılınmışsın. Tanrı, iradesi gereği yaratışta bulunur iken varlığında, yaratan ve yaratılan ikiliğinde tavırda oluşu ile kendini karakter ve kimlik belirimlerinde gerçekleştirmeyi ötekini var etmiş olması ile bulur. Hakk-mahlûk ikili varoluşun doğası gereği özde Hakk'sın, tavır beliriminde de kul. Bu anlatılanlar içkinliğinde varlığında var olduğun yüce varlığın kendi varlığında dışlaştığı bir mertebesinden başka bir şey de değilsin. Merteben ise O'nun sendeki dışlaşmasının hususi varlık sıfatıdır. Yani senin esma-i hass'ın ne ise, sen esma-i hass'ın içkinliğinde diğer varlık mertebeleri ile var olansın.

İyi dinle! VAR OLAN'sın Başka bir şey değil.

Ders 5:

Doğru yol olarak beyan ettiğim ilkeler üzeri yaşamında Hakk ve Hakk'ın hakikatine ermek için tasavvufta tarik olarak belirtilen birçok yol bulursun. Lakin iyi bil ki, tarikten murad edilen gaye, pir himmeti ile bir Hakk talibinin Hakk'tan yana örtüklüğüne sebebiyet teşkil eden her türlü halden arınma sürecine girmek ve arınma sürecinde fena mertebeleri içkinliğinde Hakk talibinin fenâ fillah'ta bulunarak Tanrı varlığı muhabbetine (muhabbetullah) ermesidir. Zaten Tanrı varlığı muhabbeti ile varlık bulan kul fenâ fillah'ta seyir eder. Tanrı muhabbetinde, Tanrı varlık bilgisi ile kendi varlığında vuslat bulur ise kul, marifetullahta seyir eder. Tarik üzeri muhabbetullah'a eren kulun Tanrı varlığı bilgisi ile miraç ve ciracında marifetullaha erişti ise, kulun Tanrı varlığı ile varlık buluşunun ereğinde seyir edişi olur. Bu da bütün tariklerin temelde tek gayesidir.

Bu sebepten dolayı, seyir edeceğin veya sadece akli delil olarak araştıracağın, Hak olan pir üzerine seyr-ü sefer bulan her tarikin kendisinde, öğretilerinin üslup farkındalığından başka bir farkındalık bulamazsın. Bu da, Hak olan her tarik pirinin esma-i hassı ve bağlı olduğu nur mertebesinde, pirin muhabbetullah'ta edindiği ilahi zevki üzerinden, tarikte dışlaşması sebebiyledir.

Uyanık ol!

Tariklerdeki usullerden daha çok, tarikin kendisinden murad edilen ereğe odaklan.

Tarikte iken anlayışını, hayatına yön vererek, irfana taşıyacak olan tevhit görüşüdür. Tevhit ise, tevhid-i vücudi ve tevhid-i şuhudi olarak iki demde belirir Hakk talibinin anlayışında. Bu hususiyette çok şey belirttiğim için diğer kitapçıklarda, fazla bir şey beyan etmeye gerek duymamaktayım. Lakin ister tevhid-i vücudi, isterse tevhid-i şuhudi olsun ve Dindeki diğer beyanların hepsinin, tevhidin prensipleri ile en güzel şekilde anlam bulduğunu da belirtmek yerinde olur. Ve her var, tevhidin prensipleri içkinliğinde var olma seyrinde bulunur. Tevhidin prensipleri ise, Allah, Allah'tan, Allah'ta, Allah'la, Allah için, Allah'ın, Allah'a olmak üzere yedi şıkta toplanır. Bu prensiplerin kendisi Tanrı'nın varlık mertebelerini genel olarak kavramak için yeterlidir.

Tevhide bağı her öğretilerde, zati sıfatlarıyla e'falde seyir eden Tanrı varlığına, tevhidin prensipleri dâhilinde talipler yetiştirilmeye çalışır. Ve zatıyla, sıfatıyla ve e'aliyle Tanrı varlığının muhabbetine ermek, başka bir deyişle, fena'ya ermek kendi varlığında ve bu ermekle beraber Tanrı varlığı bilgisi ile varlık bulmak marifetullahta olarak. Bu da öğretilerde murad edilene ulaşmaktır.

Ve sen!

Tevhidin prensipleri içkinliğinde kendin de dâhil olmak üzere anlayışında bakarsan bütün var olanlara, zati ile sıfat ve e'falde yekpare olarak Allah esması ile kendinde varlık olarak kendi varlığında seyir eden Şey-i Vahid'e şahit olursun. Bu da senin kendin ve var olanlara imanın içkinliğinde daha anlamlı bakışında bulunarak varlık bulmanı sağlar.

İman içkinliğinde imanına iye olarak bakışında olman şart! Çünkü akıl var olanlar üzerinde pozitif bilimlerin, kimyanın dalları itibarı ile tevhit anlayışında olarak bilerek veya bilmeyerek anlayışta bulunur. Felsefede akıl, evrensel yasalar ile var olanlar üzerinde anlayış bulmaya çalışır. Aslında ise bütün ilim ve bilimler tevhitte seyir eder. İlim ve bilim, tevhitsiz olarak ilim ve bilim olmaz zaten.

Tevhit birlemektir. Birlemek olduğu için tevhit, her birlemede yine bir çıkar. Büyüklerin dediği gibi **“birden başka bir şey yok”**.

Lakin ilke üzeri tinsellikte anlam bulmak varlıkta, İlkeler İlkesi, Varların Tözü, varların üzerinde dışlaşarak ve varlar üzerinde varlık birliğinde olarak özdeş bütünsellikte varlık seyrinde bulunan Allah'a iman ile olur.

İman sana farklı bir pencereden bakmanı sağlar. Âlem çoklukta iken senin için tekliğe bürünür. Keyfi iraden üzeri, dağınık anlayışında belirlenimler yaparken çoklukta ötelemeler ile fırtınalı ve dalgalı hayat deryasında yaşarken, bir de bakmışsın ki her şey süt liman olmuş, her şey yerli yerince, noksansız bir ölçü, tertip ve düzende!

Çokluğa bakarken, birliğe bakar olmuşsundur. Birliğe bakarken, Tekliğe, Tek olana bakar olmuşsundur. İmanın yok ise eğer, bilsen de tekliği, birliği, nafiye. Bakarsın şaşığı gözler ile özdeksel bilinç durumunda, zihinin duyulara ait yönü ile. Bakarsan eğer iman ile, zihinin varlığın

tözü olan ruha ait yönü ile, görürsün o an Tek olanı, Bir olanı. Akıbetin olacak olanı; âhiretinde kör olmayanlardan olarak.

Unutmadan belirteyim!

Tek, yanında başkası olmayan kendinde varlık olarak var olandır. Öyle ise, Tek olanın varlığındaki çoklukta, çokluğun bir bireyi olan senin varlığının var olma durumu nedir? O'nun varlığının külliyatını kıyas alarak bakarsan kocaman bir hiçsin. Mahlûkiyet üzerinde O'nun dışlaştığını ve bu dışlaşma ile yaratan – yaratılan ikileminde O'nun kendine varlık vermesi kıyasınca bakarsan kendine; kulsun. Eş deyişle, O'nun varlık iradesi olan var olura gelme iradesinin bir aracısı olarak, O'nun için var olmuş olan ve nedenselliğini O'nun varlığını var kılma hizmetinde bulan aciz ve fakir bir kulsun. O'nun senin üzerinde sıfatları ile dışlaşması yönü ile bakarsan, sen olarak varlığında birlik arz eden O'nun ile birsin. Öyle bir birlik ki, senin mahlûkiyetin ve acziyetin, O'nun varlığını senin üzerinde var kılmasının aracısıdırlar.

Öyle bir birlik ki, O bütün sıfatları ile biz oluşunda, bizden, Ben olmaklığında kendi varlığını dışlaştırmakta. Biz, ben oluşumuzda kendimize varlık verirken aslında; O, Ben olmaklığında varlık bulmakta.

Sorunun asıl cevabına gelirsek eğer; uyan! TEK seyrinde, yanında başka kimse yok.

Tek öyle bir kavram ki, yalnızca mutlaklığı barındırıyor kendinde, başka hiçbir şey değil.

Ders 6:

Tekliği daha anlamlı kılmak için iyi oku söyleyeceklerimi.

Tanrı varlığına varlık diyerek anlamlandırılım Tekliği...

Varlık iç evrende mutlak olan olarak Tek'tir. Dış evrende ise karşıtlıkta olarak kendi varlığında halk edişte bulunan olarak dışlaşan, dışlaştığı karşıtlıklarda, karşıtların her biri ile birliktelikte olan, bu birliktelikte ise bütûn olan olarak, bütûnda kendi varlığında oluşturduğu iç evren ve dış evren karşıtlığının çelişik ilişkisinde, her daim kendi varlığındaki karşıtlığa aşkın olan bireşimde özdeş bütünsellikte biricik olan olarak, iç evren ve dış evren bireşiminde kendinde varlık olmaklığı ile yek pare olma durumunda Tek olandır. (Mutlak tek varlık olma durumundadır.)

Burada hususen belirtmek gerekir ki, Tek (Ahad) kavram itibarıyla bir varlığın kendi varlığında olarak; kendi varlığında dolayimsız, sonsuz olma durumunda mutlak olduğunu belirten en mükemmel kavramdır. Lakin varlık, iç evrende tek olan olarak bu seyirde iken, dış evrende kendi varlığının çelişik ilişkisinin aşkınsallığında özdeş bütünsellikte olan olarak bireşimde, kendi varlığında karşıtlıkta beliren deviminde, dolayında olarak dolayimdaki bireşimde özdeş bütûn olan olarak, kendinde varlık olan olarak kendinde varlık olan mutlak Tek olandır. Eş deyişle, "yek pare" (tek parça) olandır.

İç evren ve dış evren demem konuyu anlamlandırmak içindir. Bu iki kavramı kullanırken, iç evrenin mikroskobik, dış evrenin ise makroskobik olmasını kriter aldığımı belirtmek yararlı olur. Ve bilmelisin ki, Varlık yukarıda belirtilen yek pare olarak Şey-i Vahid oluşu sebebi ile mutlak olan olarak içi ve dışı olmayan olma durumunda şekilsiz olarak şuur durumunda diri olan olarak bütün mertebelerinde varlık halindedir.

Özet olarak, "**Tanrı Tek olandır**" demek yerinde olur.

Ders 7:

Mikroskobik olarak iç evren tasavvuf öğretisinde emir âlemi adı altında adlandırıldı. Emir âlemi olarak mikroskobik evren, eş deyişle, mikro kozmos Zat-ı Kibriya nurları ile varlık halinde bulunan Tanrı varlığının zâtı olma durumundadır.

Emir âlemi nurani âlemdir. Bu âlemde nurlar Tanrı Zâtının varlık halini teşkil ederlerken mutlak şuur ve mutlak dirilik niteliğindedirler.

Kimisinin Tanrı varlığı nurlarından siyah olanlarına, kimisinin beyaz olanlarına, kimisinin ise diğer renklerde seyir eden bu nurlara Allah dediği olmuştur.

Sen uyanık ol!

Çünkü siyahı, beyazı, mavisi, sarısı ve diğerleri de O'nun varlık nurlarıdır. Bir ayette **“Allah yerlerin, göklerin ve bir aradakilerin nurudur” (Nur, 35)** denilmekte, Allah şu nurdur, bu nurdur denilerek ayırıştırılmadan, varlığının niteliğinde bütünsel nur halinde olduğu açık bir şekilde beyan edilmektedir.

O nurdur! Her şeyi var kılan, her şeyde olan. Ve O nurdur ne magribte ne de maşırıta bulunan olarak iç evrende sırlanan, inci tanesi gibi olan, dokunmasan yanacak yağ misali pırıl pırıl parlayan.

O nurdur tinsel niteliği ile şekilsiz şemalsiz olarak şuurulu ve diri olan, fiziksel niteliği ile de enerjinin mutlak hali olan.

O nurdur niceliği ile renk renk olan ve niceliğinde küresel noktacıklar halinde enerjinin en mükemmel halinde seyir eden.

Sen anlattıklarımın ışığında ister O'na kuantum halinde bulunuyor de, istersen foton de fark etmez. **“Yetmiş bin nurdan ve zulmetten perde var ettim”** diyor O yüce olan. Yetmiş bin nurdan ve zulmetten perdelerde olan hep kendisi. Hem nur olduğunu söyleyen kendisi hem de nuru ile nurunun kullarına perde olduğunu söyleyerek çelişik ilişkide var olma şe'ninde bulunan da kendisi.

Kuantumu da, fotonu da ister fermiyonik, isterse bozonik olsunlar fark etmez, O'nun kendi varlığındaki çelişik ilişkisinde niteliksel olarak O'nun varlığı ve varlığında varlığının dışlaşması; niceliksel olarak ise kuluna O'nu perdeleyen sıfatları ve sıfat açılımları.

O'nun nur perdelerine ilm-i huzûride fizik ile bir parça şahit olabilirsiniz, kimya ve kimyanın bütün kolları ile de zulmet² perdelerine şahit olabilirsiniz. Seyr-i seferde ise zulmette de, nur da da hep O'nu yaşarsın, O'nun muhabbetinde, varlığının kendisinde.

Uyanık ol!

Seyr-ü sefer ederken nurun kendisini asliyeti ile varlığın hakikati üzeri belirlemez isek, nur anlayışımızın zulmeti olur. Zulmet ise zaten zulmettir. Eğer zulmetin kendisini asli olan O'nun varlığının hakikati üzeri O'nun varlığının dışlaşması olarak belirler isek, zulmetin kendisi anlayışımızda aydınlanmamızın aracısı olarak nur misali olur.

O göklerin nurudur zulmeti var kılan, O zulmettir zulmetinde nurunu çıkararak yerlerin nuru olan. O'nun zulmet ve nur perdelerini yazmamıza belki imkân yok ama O'nun nuru ve zulmeti ile varlık seyrinde kendi varlığındaki ayrışımın birliğinde -kendi oluş değil de- bir oluşta gerçekleşen bütünlükte seyir ettiğini belirtmek gerekir. Büyükler “**zulmet de, nur da birdir**” diyerek kısaca bu işin içinden tereyağdan kıl çeker gibi çıkıvermişler. Zaten hakikati ile de bu kadar özlü anlatıla bilinemez idi her halde. Aynılık ile bir olmayı da karıştırmamak gerekir.

Makro kozmosta zulmet, nura kıyasen kâinat seyrinde daha çok görünür ilk bakışta. Lakin mikro kozmosta nurdur çoklukta olan ve zulmeti var kılan.

Yaratıcılığın kendisi ise mikro kozmostadır³ makro kozmosta değil. Makro kozmos, mikro kozmosun hareketlilikteki yaratıcılığı ile kendi varlığının dışlaşması olarak kâinat adı altında âlemlerden ibarettir. Mikro kozmosta da nurdan birçok âlem olduğunu da belirtmek gerekir. Ve

---

² Bu kitapçık çalışmasında, zulmet kavramı birçok yerde zikredilir. Şunu hususen belirtmek gerekir ki, Zulmetten kast edilen Tanrı Zat'ının Zat-ı kibriya nurları olan siyah nur taneciklerinin kendisi değildir. Tanrı varlığı Zat'ının âlemler adı altında en aşağı âlem olan madde âlemine kadar perdelenerek örtüldüğü her türlü mertebe ve bu mertebelerde kulun Hakk'tan yana örtüklüğü ve zahmet seyirleridir. Diğer kitapçık çalışmalarında zulmet kavramı farklı anlamlarda kullanılmış olunabilir.

³ Bu kitapçıkta mikro kozmos der iken, insanı değil iç evreni kast etmekteyim. Bunu da hatırlatmak yerinde olur.

kâinattaki bütün âlemlerin yegâne sahibi olarak (Rabb-ül Âlemin) Tanrı, mikro kozmostan bütün varlığı ayakta tutar, idare ve idame eder enerjisinin mutlak hali olan nur olma niteliği ile.

Makro kozmos, mikro kozmos derken farklı iki evren anlamayasın, makroda da olan, mikroda da olan Tek olandır. O'nun varlığında farklı evrenlere yer yoktur. Çünkü evren olarak O, onsuz olan Tekdir, yanında da başkası yoktur. Sadece O, kendi varlığında âlemler olarak dışlaşmıştır.

Kur'an'da makro evren düzeyinde kâinatı genişlettiğini söylüyor, kâinatları değil; âlemlerden bahis edilir, evrenlerden değil.

Külliyatı ile her şeyi varlığında kuşatan ve kuşatıcılığında her hangi bir oluşun niteliksel olarak O'nun varlığından ayrıştırılamaması zorunluluğu ve niceliksel olarak da O'nun varlık iradesinin varlar olarak oluşta dışlaşmasından sebebiyet her hangi bir oluşun O'nun varlık iradesinin tinsel nedenselliği olan bilinmeklik ve diğer bütün ilkeler ve iradesinin fiziksel dışlaşması olarak yaratılışın zorunluluğu olan hareketlilikten ayrıştırılmaması sebebiyle anlamak gerekir ki varlığında Tek olan bir varlığın varlığını kabul etmek en akıllıca davranış olur.

O'nun iradesinin dışlaşması olarak iradenin fiziksel tarafı olan hareketlilikte, iradenin tinsel dışlaşması ilkeler olarak belirir. Eş değişle, O'nun iradesinin dışlaşmasında, iradenin fiziksel dışlaşması hareketlilik olarak, iradenin tinsel dışlaşması ilkeler olarak belirir. Başka bir deyişle de, O'nun iradesi hareketliliktir. Hareketlilik ilkeler ile özdeş olarak tinsellik içerir. Tinsellik üzeri ilkeler ise, hareketlilik ile özdeş olarak, hareketlilik üzerinde kategoriler düzeyinde dışlaşarak belirirler⁴.

Uyanık ol!

---

⁴ Bu anlatıma ek olarak, şunu da belirtmek yerinde olur. İlkeler Tanrı iradesinin özdeşliğinde hareketliliğin kendisinde ahlakullah'ın bir sıfatı olarak belirirler. Başlangıçta ahlakullahın temelinde ilkeler yattığı için ahlakullah tinsellik üzerinedir. Tanrı sünnetullah'ı ise, ahlakullah ile bir oluşta, Tanrı iradesinin hareketlilik temelinde kategoriler düzeyinde beliriridir. Ahlakullah der iken, iradenin öncelikli olarak ilkeler olarak hareketlilikte tinsel olarak belirışı, sünnetullah der iken ise, iradenin öncelikli olarak hareketlilikte ilkelere içkin evrensel yasalar olarak belirışı kast edilir. Ahlakullah ve sünnetullah arasındaki farkı anlayış adına bu şekilde tanımlamak Ehli zevk için kâfidir.

Kâinattaki atomlar dahi O'nun varlık nurlarının sadece açılmış olanlarının yüzde biri ile varlık bulmaktadır. Durum böyle olunca, bize yalnızca seyran düşer, başka bir şey değil diyerek acziyetimizin hakikatini haykırmak bir nebze O'na hamd etmek olur.

Acziyetimizi kabullenerek, O'nu ulularken hamd mahiyetinde, bir taraftan da O'nun Tek ve bir olmağını beyan ettiğimizle, O'nu hakikatiyle yâd etmiş olarak hamd etmiş olduk. Ayrıca hamd olsun ki, bize rahmeti ile varlık vermiş ve vermekte diyerek; O'nu, rahmetini üzerimizden eksik etmediği için lütuf ve nimetleri ile hamd etmek gerekir, her türlü lütuf ve nimet ikramlarına karşılık.

Tekbir getirdik, Hamd ettik, bir de O'nun sübhânlığını da anlatırsak eğer, O'nu kâmil olarak anlamlandırmış oluruz.

Sübhân olmak, yani noksansız olmak demek eksiksiz olarak kusursuz olmak demektir. Eksiksiz olan bir varlık ise, kendi varlığının mükemmelliğinde kendi olan olarak başka bir varlığa, varlığının bekası için ihtiyaç duymaz. Zatı ile Tanrı, nuraniyet niteliğinde olarak, başka varlara varlığının bekâsı için ihtiyaç duymayan mükemmellikte samed olan ve âlemlerden müstağni olandır. Bu varlık niteliği ile de kendinde varlık olarak kayyum ve diridir. Kayyumiyet ve diriliğinde kendi varlığının bekası için başka bir varlığa ihtiyaçlıkta olmayan eksiksiz olan niteliğinde varlığında eksilme olmayan baki olandır. Bu hali ile Tanrı, Zat'ı ile noksansızdır.

Fizikte enerji yok olmaz denirken aslında, bilmeyerek de olsa bir nebze, varlık zatı ile eksiksizdir denilmek istenmekte. Ve varlık zatı ile kendinde eksilme olmayan olarak bakidir denilmekte.

Zatı ile Sübhân olan Tanrı, var olma iradesinde olarak makro kozmosta yaratıcılığı ile dışlaştığında, halk ettiği mahlûkatını var oldukları sıfatta, varlık hallerini sübhân yarattığı gibi, birbirleri ile ilişkilerinde varlık bulmalarında, birbirlerine ve kendi zatına ihtiyaçlıkta olarak varlık bulmalarında, eksiklikte var kıldı. Lakin varlıklarının idare ve idameleri için diğer varlıklara ihtiyaçlıklarındaki hallerinden sebebiyet sübhân olmayışlarında birbirlerini sübhan bir ölçü, tertip ve düzen içkinliğinde, sübhân bir uygunluk ve uyum içinde, birbirlerini var olmaları için sübhânlık üzeri yarattı. Bu sebepten dolayı Tanrı, sübhân olan yaratıcılığında, varları sübhân olan idare, idame ederliğinde ve fillerinde sübhân olan Tek faildir. Fiilde sübhân

olan Tanrı, var oluşa gelme iradesinde olarak var ettiği kâinattaki sübhân ölçü, tertip ve düzende her an iradesinin ereğinde olan olarak kendini ilkeler üzeri var kılan esma ve ayet seyirlerinde iradesini sıfat dışlaşması ile yerine getiren sübhândır.

Ereğine iye olarak, ereği doğrultusunda kusursuz olan ve kusursuz işleyen bir program düşün. Bu şekilde kusursuz olarak sübhânlıkta seyir eden bir Tanrı.

Sübhânlık şe'niyle de bir nebze hamd ettik O'nu.

Bu dersin kendisinde ayrıca Tanrı varlığını basit bir şekilde anlamak için beş esma üzerinde duracağız. Bu esmalar: Hû, evvel, ahir, zahir, bâtın esmalarıdır. Bu esmalar üzerine ciltler dolusu kitap yazılır. Lakin özlü bir şekilde kavramsal olarak değil de, hâli olarak irdeleyelim bu esmaları.

Bu esmalar, Tanrı varlığını anlamak için kulun müşahede esmalarıdır. Kulun evvelidir Hû, ahiridir Hû, zahiridir Hû ve bâtındır Hû. Bütün mahlûkatın kendisi için de geçerlidir bu hadise. Bu sebep içkinliğinde büyükler “**Evveli Hû, Ahiri Hû, Zahiri Hû, Bâtını Hû**” deyivermişler. Ne kadar güzel ve basit bir şekilde Tanrı varlığını anlamlandırmışlar.

Tanrı Zatı itibarı ile mahlûkatın tözü olarak mahlûkatın evveli ve mahlûkatın her an devinimde akıbeti olarak ahiridir. Mahlûkatı ile zahir, mahlûkatına varlığı itibarıyla mertebe mertebe bâtın olandır. Bil ki, Tanrı'nın Zatı itibarıyla kendisi için yanında kimse olmayan olduğu için bir evveli ve ahiri yoktur. O'nun için bâtın olan bir şey olmadığı gibi her şeyi ile kendi varlığında zahir olandır.

O mahlûkatının evveli olarak bâtındır. Mahlûkatı ile zahir olan olarak mahlûkatının dönüşümde rücû ettiği ahirdir. Aynı anda Zatına kıyasen mahlûkatı ile zahir olarak mahlûkatında ahirlenen, ahir olan, mahlûkatına ise Zat'ı ile bâtın olan olarak mâhlukatının evveli olandır.

Uyan azizim uyan!

Başlangıç O, Son O, Aşikâr O, Gizli O. Başlangıçtan, sondan, aşikârlıktan ve gizlilikten yana ne biliyorsan hep O. Bütün anlatılanlar ışığında başka bir konuya geçeceğim. Günümüzün entelektüeli tutturmuş da metafizik diye bir kavram. Ve bu kavram ile beraber metafizik olan bir tanrı. Bırakmak lazım artık olmayan böyle bir tanrıyı. Görmek lazım hep var olan Tanrıyı.

Mevlâna'nın **“Ya rabb, o kadar aşikâr olmana hayret etmiyorum; bu aşikârlığın içinde nasıl gizleniyorsun, ona hayret ediyorum”** kelâmından çok ders çıkartmak lazım. Mevlâna bir kelâmında ise **“Ya Rabb, hanesinde başkası gibi görünen yalnız senden ibarettir”** buyurmakta. Metafizikçileri de bir parça hoş görmek gerekir. Çünkü hanesinde başkası gibi görünürken, ne kadar aşikâr ise bir o kadar da gizlenen, kulun anlayışında örtülü kalan -gizilde duran- hep O.

Bak bütün anlatılanlara, ya teşbihte tenzih edilmekte, ya da tenzihte teşbih edilmekte. Sadece tenzihte veya teşbihte bir anlatım yapılmamakta O'nun varlığından yana. Karanlıkta aydınlığı, aydınlıkta karanlığı göstererek tevhitte seyir etmektir bu. Ve Tevhit evrenseller üzeri yapılırsa eğer, tenzih yaparken bir de bakmışsın ki teşbihtesin; teşbih eder iken ise tenzihtesin. Çünkü evrenseller üzeridir Tanrı ve O'nun mahlûkatı. Evrenseller ile baktın mı O'na ve mahlûkatına, ikilikte gören şaşkınlıkla iken bir görürsün net ve pürüzsüz. Zaten aklın doğru yolu, evrenseller ile müşahede ederek O'nun varlığını, yol tutmak değil mi O'na.

“Mümin uyanıktır” diyor Resûlullah. O zaman müminler uyanık olmalı, fizik öğrenmeli, kimya ve matematik de; bilmeli Rabbini daha iyi tanıyabilmek için. Müslüman gençlik bu hususiyette öğrenme samimiyetinde olarak kararlı olmalı. Lakin seyr-ü seferi de unutmamalı. O'nun takdir kıldığı evrenseller üzeri yaşamalı.

Ders 8:

Tanrı, varlığı itibarıyla varoluşunu zamanın kendisinde, var ettiği varlar üzerinden sergiler. Varların birbirleri ile olan hareketlilikteki ilişkileri, zaman olgusunun kendisidir de diyebiliriz. Bütün varların varlık buluşu hareketlilikte olduğu içindir ki, varlar bir taraftan hareketlilikte belirmelerinden bir taraftan da hareketliliğin kendi varlıklarının var olma nedeni ve varoluşlarında dışlaşması ile beraber zaman olgusunu var kılışı sebebiyle varlar, zamanla özdeşlik içindedirler.

Bu anlatımdan sonra bak, cümle varlık ilişkisine... Birbirleriyle olan ilişkide varoluşları, âlemler adı altında mekânları var kılmakta. Var olan mekânların kendisi ise, kendi varlık düzeyindeki hareketlilik ile bir taraftan varları var kılmakta, bir taraftan da var kıldığı varlar ile var olmakta. Yani mekân ile varlar ayrıştırılmaz özdeşliğin kendisinde varlık bulmakta.

Mekândır hareketliliğin kendisi ile varlık bulan ve bu varlık buluşun kendisinde hareketlilikle özdeş olan. Tanrı varlığında hareketliliğin zaman olarak belirişi aslında hep dışlaşan bir hareketlilik düzeyinde devamlı olarak sonlanıştır.

Her sonlanış ikiye ayrılır.

Birincisi; mikro kozmostan makro kozmosa doğru bir sonlanıştır ki, bu sonlanışta sûreten görünen âlemler var olur.

İkincisi ise, mekân olarak var olan âlemler içinde devamlı sonlanışta olan varların birbirleri ile olan ilişkilerindeki, birbirlerine olan hareketlilik farkındalığına göre devamlı sonlanış buldukları varlık düzeyleri, hep sonlanış olarak onların zamanlarıdır.

Ve bu sonlanışın içinde bizler devamlı sonlanışta olarak; bizi hareketliliğin farkındalığına getiren, devamlı olarak aynı sonlanışta olan başka bir varın hareketlilik düzeyine göre, o varın kendi varlığındaki hareketlilikte devamlı sonlanışını ölçü alarak, ölçü aldığımız varın hareketlilik sonlanışını kendimiz için zaman olarak belirleriz.

Dünya'nın kendi eksenini etrafındaki dönüşünün hareketlilikteki devamlı sonlanışını; Dünya'nın Güneş etrafındaki dönüşünün hareketlilikteki sonlanışını; Ay'ın Dünya etrafındaki dönüşünün

hareketlilikteki sonlanışını, ışığın hareketlilikte uzama göre sonlanış hızını ölçü olarak anlayışımızda, zaman olgusu olarak, zaman farkındalığı yaratmıyor muyuz!

Sonlanış olarak belirlediğimiz ve ölçü olarak aldığımız hareketliliğin varlar üzerindeki değişmez var olma süresini, kendimizde zaman farkındalığına gelmek için hareketlilikte sonlanış buldukları var olma sürelerinin, hep sonlanış durumuna göre, vakit olarak kendimize ölçü alırız.

Zamandır, bir sonlanışa göre varlık buluyor hep bizde, lakin her sonlanışa göre varlık buluruz bizde. Genelde anlayışımızda, hareketliliğin sonlanış sürecini süre olarak varlık bulma anını yaşarız. Varlık bulduğumuz var olma süresini, hareketliliğin vakit olarak sonlandığı olguya göre, düşünerek gelmeyiz anlayış farkındalığına kendimizde.

Başka bir deyişle, varlık bulduğumuz süre içerisinde, varlık bulduğumuz haller üzeri anlamlandırırız hayatımızı. Varlık bulduğumuz sürenin sonlanış bulduğu olgu üzerinden anlamlandırsak da hayatımızı, bir türlü farkındalığına gelmeyiz sonlanış üzerinden anlam bulduğumuzun. Ve bu sebepten dolaydır ki, hep sonlandığımız geçmiş var olma süremizce varlık buluruz, yaşadığımız an.

Özet olarak; zaman, Tanrı Zat'ının mikro kozmostan, makro kozmos olarak hareketlilikte halk ediş dışlaşması ve bu dışlaşmanın her anında makro kozmosu mikro kozmostan başlayarak idare ve idame edişi ile hem varları var kılışı hem de var kıldığı varlar üzerinden var olma şe'nlerinde bulunduğu var olma seyridir.

Biz kullar için ise zaman, devamlı aynı düzeyde son buluşta olan varlıkların hareketliliklerinin ölçülerini kriter olarak, Tanrı varlığında varlık bulduğumuz ânı, akıl ile belirleyerek varlık buluşumuzdur.

Tanrı varlığında hareketlilik, iradesinin belirimi olduğu içindir ki, hareketlilikte var olan her var, Tanrı varlığı iradesinin belirışıdir de. Bu belirişe de "takdir" demiş büyükler. Bir taraftan bizler, O'nun takdir ettiği varlık düzeyinde, O'nun varlık hareketliliğinde varlık bulurken, bir taraftan da O'nun takdir ettiği irade hallerimize göre irade ederek akılla, aklın sezgi, duygu ve düşünce devinimleri içkinliğinde belirleriz O'nun varlık hareketliliklerini. Ve irademizi ameller olarak O'nun takdiri üzeri dışlaştırarak akıl ile zorunlu katılımdayızdır O'nun varlık hareketliliği olan

zamana. Hem varlık buluruz O'nun varlık hareketliliğine zorunlu katılımımızda hem de varlık veririz O'na, varlık hareketliliğinde kuvvet dengeleri üzeri belirlişindeki zamanla.

Bu anlatılanlardan sonra, bir taraftan Tanrı Zat'ının hareketlilikte halk ediş olarak beliren, bir taraftan da halk edilenlerin varlık buldukları varlık hareketliliklerinde birbirlerine farkındalıkta belirmeleri ile beraber birbirlerini var kılış ve birbirlerinde son buluş süreleri zamandır. Böyle demiş olsak da Tanrı Zat'ının hareketlilikte, ilkeler üzeri halk ediş iradesinde olarak tinsel seyirde var kılması varları ve var olanların da bu tinsellik üzeri var olmaları içkinliğinde; bizler Tanrı varlığının varlığında bulunuruz. Bunun ile beraber ilkelere zorunlu olarak iye oluşumuz ve bu iyelik içkinliğinde var olma iradesinde olarak bilerek veya bilmeyerek ilkeler içkinliğinde belirleyerek varlıkları anlamlandırmamız söz konusu olur. Bu anlamlandırış ile anlam buluşumuz ve anlam bulduğumuz haller üzeri iradelerde bulunarak beklentilerde olarak zamanı kavrayışımız veya duyumsayışımız üzeri yaşamımız görünüş bulur. Bundan dolayıdır ki, zaman görünürde hareketliliğin mekanikliği olarak belirse de kâinat deviniminde, aslında hareketliliğin tinselliği üzeri belirlemektedir, varların kendi varlık hareketliliğinin kendisi olması sebebi ile varlarla özdeş olarak dehr olması ile yaşanmaktadır.

Bu sebepten dolayıdır ki, zaman mekanikliği içerdiği gibi tinselliği de içeren olarak kendinde varlık bulma hareketliliğidir, Tanrı varlığının ve Tanrı varlığında var olan varların.

Kavram olarak zaman için en güzel anlamlandırmayı Alman filozof Hegel Yapmış olsa gerek **“Zaman her şeyin evetlendiği kavramdır”** diyerek. Bu anlamlandırmanın üzerine kavram olarak zaman için bir şey söylemek uygun olmaz kanaatindeyim. Her şeyin evet olarak olumlanarak var kılındığı zaman kavramı için başka ne söylenebilir ki bu kadar kâmil bir anlamlandırmadan sonra.

Makro kozmosta her var, var oluş hareketliliği olarak yaşarken zamanı kendinde, varoluşluğunun hareketliliğini duyumsayamaz kendinde. Nasıl duyumsasın, ayırışamadığı, ayırt edilemediği için kendi olarak özdeşlikte seyir ettiği varlık zamanını? Ayrıca, tinsel seyirinde, Tanrı varlığını?

Bil ki her var, var olduğu niteliksel halince ayrışamadığı, niceliksel halince de ayırt edilemediği bir sistemde, sistemin kendisi ile kendi olarak özdeşlikte varlık bularak, varlık bulduğu sistemin varlık bulduğu hareketlilik zamanını da duyumsayamaz.

Makro Kozmosta, yukarıda anlatılan evrensel prensipten dolayı, var olma hareketimiz olan yaşadığımız zamanı duyumsamak ve var olduğumuz Dünya sisteminde, Dünya sisteminin var olma hareketi olan zamanını yaşarken duyumsamak için; niteliksel olarak Dünya ile ayrışmamamız ve niceliksel olarak da ayrı iki varlık gibi görünmemiz ile yaşadığımız, varlık bulduğumuz zamanın farkındalığına geliriz. Dünya ile niceliksel bir farklılığımız olmasa idi eğer, zaman olgusu olan varlık bulma hareketliliğini duyumsayamaz, kavrayamazdık, yukarıda anlatılan evrensel prensiplerden dolayı.

Dünya ki, hemen hemen saatte iki bin kilometre hızla hareket ediyor ve biz bu hızı dünya ile olan niteliksel ayrışamama bağımızdan sebebiyet⁵ duyumsayamıyoruz. Lakin Dünya'da niceliksel olarak ayrı olan akıl etme özelliğimiz ile kendi içinde kapalı bir sistem olan Dünya'nın hareketliliğini, Dünya dışı varlıklar olan Güneş ve Ay'ın varlık bulma hareketleri içkinliğinde Dünya ile olan ilişkilerinde ağığa çıkan niceliksel var olma durumlarına göre belirleriz.

Aslında, bu hadisenin kendisinde niteliksel olarak kendimizin de Dünya ile olan özdeşliğimizden sebebiyet, kendi varlığımızın var olma hareketlilik zamanını belirleriz. Ve niceliksel olarak Dünya içi hareketlilikte yaşam bulurken, bu hareketlilik üzerinden kendimize varlık vererek varlık buluruz.

Yaşadığımız sistemde zamanı kavrayışımız, duyumsayışımız ve bununla beraber varlık buluşumuz bu şekilde olurken, kendi varlığımızın niteliksel olan varlık hareketliliğini duyumsamayız. Duyumsamadan kendi varlık hareketliliğimizi, niceliksel olarak duyumsadığımız, kavradığımız zaman olgusu üzerinden eylemlerde olarak niyette ve amellerde hareketlilik üzeri varlık veririz kendimize. Bu da bulunduğumuz sistemin zamanı içinde, onun zamanına katılış ve onun zamanı üzeri yaşayıştır.

---

⁵ Bu anlatımda bahis edilen Dünya ile ayrışmamamız zorunluluğu konunun kendisini anlamlandırmak içindir. İnsanların günümde ve bundan sonra uzaya gitmeleri bir istisnadır. İstisnalar da kaideleri bozmaz. Bu hatırlatmayı konunun yanlış anlaşılmasında için hatırlatmak yerinde olur.

Makro kozmosta kütle, niteliksel bir hal gibi, hareketlilik ise niceliksel bir hal gibi görünür. Ve zannedilir ki, kütle hareketliliği var kılan. Bu durumun kendisinde kütle ve kütlelerin niceliksel olan hareketlilik şe'ni özdeşlikte seyir eder. Görünürde durum böyle olsa da, mikro kozmosta işler tersine döner; hareketlilik niteliksel olan, kütle ise hareketliliğin kendi niceliği olarak dışlaşmasıdır. Enerjinin mutlak hali olan nurdan bakar isek eğer; mikro kozmosta asıl olan nurdur, hareketlilik ise o nurun kendi niceliği olarak dışlaşmasıdır.

Makro Kozmosta, kütlelerin hareketliliğine göre belirleriz zamanı, mikro kozmosta ise hareketliliğin kendisi ile belirlemek gerekir zamanı. Asıl olan mikro kozmostur, makro kozmos değil. Makro kozmosta en, boy ve derinlik olmak üzere üç boyut olduğu bilinir. Uzama gelindiği zaman, Makro kozmosta bu gerçektir, lakin hareketlilik bu gerçeği zaman olgusu olarak var kılan. Zamanın kendisine dördüncü boyut demek yerine, var olan üç boyutla özdeşlik demek yerinde olsa gerek. Çünkü var olma hareketi olan zaman ile belirir uzam. Uzam ile özdeşlikte olarak, uzam üzerinden belirir zaman.

İyi anla söylediklerimi! Tanrı Zat'ının nurudur niteliksel olarak mutlak enerji olma durumunda hareketliliği var kılan; var kıldığı hareketlilik üzeri mikro kozmostan makro kozmos olarak uzamda belirerek dışlaşmış olan, dışlaştığı uzam üzerinden zaman sıfatında beliren ve zaman sıfatında uzam üzerinden bütün varlık sıfatları ile dışlaşan.

Makro kozmosta var olma hareketi olarak zaman olma şe'nince dışlaşan Tanrı varlığı, mikro kozmosta zamanları kuşatan, yani var olma hareketliliği olarak, hareketliliğin kendisinde özdeşlikte bulunan olarak bütün zamanları kuşatandır, bütün zamanları var kılandır.

Makro kozmosta yaşadığımız zaman, var oluşla beraber hep bir sonlanıştır. Mikro kozmostaki zaman ise, niteliksel olarak eksilmeden kendi varlık nurundan ve niceliksel olarak da var kıldığı hareketlilikte hiç eksik olmayan olarak hâzır ve nâzır olan; kendi varlığında yekpare bir nur deryası olduğu ve Zat'ında niteliksel olarak son bulmadığı için bakilikte, ölümsüz sıfatınca, bütün zamanlarda ân makamında bulunan ve ân olarak niceliksel sıfatı olan hareketlilik ile hareketliliğin zaman oluşunda, her zamanda bulunan olarak Tanrı varlığının her ân var kılış eyleminde bulunuşudur.

Makro kozmosta varlar en, boy ve derinlik boyutunda olarak ya niteliksel ya da niceliksel sıfatlarına göre farkındalıkta olarak ayırt edilebilir veya ayrıştırılabilir diğer varlardan. Ve, ya niteliksel ya da niceliksel sıfatlarına göre var olma hareketliliği olan zamanlarını duyumsamıyorlar iken kendi varlıklarının özdeşliğinde, başka bir varın var olma hareketliliği olan zamanın kriterinde, görelilik olarak varlık buluyorlardır kendilerinde. Çünkü her bir varın varlık bulduğu bütünsel ilişki hareketliliğinin zaman oluşunda varlar, varlık buldukları enerji ve enerjinin hareketlilik niteliğinde diğer varlara kıyasen var olma sürelerince varlık buluyorlardır kendilerinde... Ayrıca bizler de varlık bulur iken bu görelilik yaşamda, varlar üzerinde bütünsel hareketlilik olarak belirir zamanı duyumsamak ve kavramak için kriter aldığımız varın zamanına göre, kendi üzerimize dönerek belirir hep sonlandırış olarak görecelikte zamanı. Mutlak hız olmayan başlangıcı ve sonu olan ışık hızı da dâhildir anlattığım görelilik ve göreceli zamana. Bil ki, ışık hızından daha hızlı hız vardır; o da Tanrı varlığı Zat'ında.

Mikro kozmosun moleküller ve atomlardan sonra başlayan ve makro kozmosun tözü olan Tanrı varlığı Zat'ında ise zaman, makro kozmostaki gibi görecelik değildir. Çünkü Tanrı varlığı olarak enerjinin mutlak hali olan nurlar, birbirinden niteliksel olarak ayırt edilemez oldukları gibi, niceliksel olarak da birbirinden renk farklılığı bulunsalar da, buldukları niteliksel varlık hallerinde bilardo topu veya inci tanesi misali küresel noktacıklar, aynı boyutlarda aynı uzaklıkta olarak boşlukta, boşluğun kendisini kuşatmışlardır. Yarı yarıya olarak boşluk ve nurlar eşit ölçüde bulunurlar. Mükemmel bir sistem yapısında olarak dingin ve sabit görünürler ilk bakışta. Lakin bu sabitliğin kendisinde boşluk ışıl ışıl aydınlıktır. Bu da, anlatılan Tanrı nurlarının hareketli olmasındandır. Bu gibi Tanrı nurundan oluşan niteliksel değil niceliksel olarak sadece renk farklılığı bulunan birçok aynı düzeyde nurdan sistemler bulunur Tanrı varlığının dışlaşması olarak Tanrı varlığında. Bu gibi nurani sistemlerde ne kadar hızlı hareketlilikte bulunsalar da Tanrı nurları, sistemdeki mükemmel olan bütünsel ilişki hareketliliğinde hiç yer değiştirmemişçesine dingin görünürler boşlukta sabit olarak⁶. Ve boşluk, bu sebepten dolayı niteliksiz bir aydınlık içinde belirir seyr-ü sefer yapan Tanrı talibine. Nurların dingin olarak sabit görünmeleri nurların aynı kuvvette olarak birbirleri ile ilişkide hareket etmelerindedir. Seyr-ü sefer eder isen Tanrı nurunun kuvvetler (melekût) olarak

---

⁶ Işığın kendisi de bu seyrin kendisinde belirir Tanrı varlığında. Işık niteliksel olarak enerji parçacığdır. Niceliksel olarak ise enerji parçacıklarının hareketliliğinde dalga özelliği gösterir.

dışlaştığı nurdan âlemler olan böyle sistemlere, bil ki sen de aynı nur üzeri seyir ettiğin sistemin seyrindedir, sistemin kendisi olarak. Varlık bulma hareketliliği bu gibi sistemlerde, varlık verme hareketliliği olarak kuvvetler olan Tanrı nurlarının niteliksel hallerinin niceliksel dışlaşması olarak belirir. Niceliksel bir hal olarak beliren varlık verme hareketliliği (halk ediş, başka bir deyişle yaratış) Tanrı nurlarının niteliksel olarak ayırt edilmemeleri ve ayrışmamaları sebebi ile zaman olgusu olarak belirmez Tanrı nurları üzerinde. Lakin bu anlatılan hareketlilikte zamanı var kılan Tanrı nurları olan kuvvetlerdir.

Anlatılanlardan anla! Zamanı var kılan olarak zamansız olandır Tanrı, varların zorunlu iye olduğu yegâne Yaratıcı olan tözsel ilah olarak. Bu anlatılan Tanrı'nın halk ediş fiili, **“kûn fe-yekûn”** fiilidir aslında. Ve halk ettiği üzerinden çelişik ilişkide varlık bulma hareketliliği olur sonuçta bu Tanrı fiili.

Yukarıda anlatılan Tanrı Zat'ının kuvvetler olarak dışlaştığı âlem olan sistemlerden farklı olarak, Tanrı Zat'ının ana nurları olan siyah nur taneciklerinin oluşturduğu mükemmel sisteme seyr-ü sefer eder isen eğer, bil ki, siyah nur taneciklerinin oluşturduğu sistemdeki boşlukta aydınlık yoktur. Her taraf kapkara. Asıl halk ediş fiili olan hareketliliği başlatarak, yukarıda anlatılan kuvvetlerde dışlaşarak; zamanları, bütün varlık nurlarında kuvvetler olan olarak var kılan da O'dur aslında.

Bil ki, siyah nur taneciklerinin bulunduğu ortam niteliksel olarak sonsuzdur. Lakin siyah nur taneciklerinin dışlaştığı kuvvetler olarak var olan nur taneciklerinin oluşturduğu mükemmel sistemlerde; bu sistemlerdeki nurların oluşturduğu hareketlilik ile aydınlığı var kılarak buldukları varlık ortamına sonsuzmuşçasına derinlik kazandırmaları, nicel belirimleri olan sonsuzluğu var kılışlarıdır kendi varlıklarında, mas mavi bir gökyüzü gibi. Asıl olan sonsuzluk niteliksel olandır, niceliksel olan değil. Lakin varlar ve varların var kıldığı mekânlar, nitel olan sonsuzluğun varlığında olarak nicel olan sonsuzlukların varlığında varlık bulurlar Tanrı Zat'ı kuvvetlerinin dışlaşması olarak.

Yanlış anlamayasın, sonsuzdan başka sonsuz yok! Sonsuz olan Tanrı varlığı Zat'ı, nurani kuvvetlerindeki hareketlilik ile kendi nuru üzerine katlanan olarak derinlik var edince, aydınlık olan niceliksel sonsuzlukları, sonsuzluğunda âlemler olarak nicel sonsuzlukları var kılan olur, sonsuzda sonsuz olan olarak.

Nurani cennetlerin Tanrı varlığında sonsuz olmaları da bu sebepten dolayıdır.

Kişi arifi billâh olmayınca pek zor anlar anlattıklarımı. Nurani kuvvetleri ile Tanrı, Kur'anda kimi yerde **“Biz”** demektedir, kimi yerde ise nuraniyetinde yekpare olarak **“Ben”** demektedir. Bu sözümde anlamayasın Panteizm'i. Yekpare dedik ya Tanrı varlığı Zat'ı için! Anlamak pek zordur yaşamadıktan sonra yekpareyi!

Tanrı varlığı Zat'ı için zaman olmadığından dolayıdır ki Tanrı, makro kozmosta var kıldığı zamanlar üzerinden kendine var olma şe'ninde olarak varlık verir. Kur'ana bak! Tanrı demiyor mu kendi kendine **“Rabbinin katında bir gün, sizin sayacaklarınızdan bin sene gibidir.” (Hac, 47)**; bir hâtırda ise **“Tanrı katında bir gün, sizin saydıklarınızdan altı milyar senedir”** denilmiş idi bu fakire. Anlattığım örneklerden de anlaşılacağı gibi, Tanrı varları idare ve idame edişini ve varlık verme hareketliliğini, makro kozmosta bizler için var kıldığı, zaman üzerinden anlamlandırmakta.

Bu derste anlatılanlardan sonra, Zat'ıyla her an var etme sürecinde olarak makro kozmosta dışlaşan bir Tanrı akla gelebilir. Doğrudur; lakin sonuçta halk etme sürecinde olarak, halk etme iradesinin ereğine devinen bir Tanrı anlaşılmasın bu söylevin kendisinden, çünkü Tanrı kendi varlık Zat'ında var kılmış ve zaptetmiştir bütün zamanları. Tanrı varlığında bütün zamanların hâzır olması sebebiyledir ki, şu anlığı ile var olan bizler için mikro kozmostan makro kozmosa doğru halk etme sürecinde var ettiği varlar üzerinde dışlaşan bir Tanrı söz konusu olsa da... Bu dışlaşmanın kendisinde hep geleceğimizde hazır olan ve her an gelecek, şu an ve geçmişte iradesinin ereğinde seyir eden; bu seyrin kendisinde ise, gelecek olarak hep yaşayacağımız zamanlarda var olma şe'nlerinde hazır bulacağımız ve şu anlığı ile hep bulduğumuz Tanrı söz konusudur.

Halk ediş sürecinde ereğinde bulunmayan olarak ereğine devinen bir Tanrı olsa idi eğer, böyle bir Tanrı doğaçlama yapan bir kişiye benzerdi; böyle bir Tanrı'nın varlığında tesadüfler ve kaoslar olurdu. Lakin sana anlattığım Tanrı, her an iradesinin ereğinde bulunan olarak gelecekte de hâzır olan; hâzır olan geleceğe bizleri devindiren, işlerini pek sağlam, pek güzel yapandır. Bu sebepten dolayıdır ki büyüklerin seyirlerinde doğaçlamalar ile beliren doğuşatlar kusursuzdur.

Makro kozmostan bakıldığında anlattığım imkânsız gibi görünür. Lakin mikro kozmos olarak Tanrı varlığının Zat'ında imkânsız diye bir şey yoktur.

Bütün anlattıklarımın sonra zaman, geçmiş, şu an ve gelecek olarak Tanrı varlığı Zat'ında; hâzır olan an olma mertebesinde hareketlilikte sabit olan, lakin bu sabitliğin içinde hareketlilikte hem Tanrı varlığının hem de Tanrı varlığının dışlaşması olan varların, varlık bulma hareketliliği olarak belirir Tanrı varlığında. Büyükler bu konuyu anlatmak için **“Her şey olup bitmiştir; olmuş bitmişin içinde yaşıyoruz”** demişler.

Tanrı varlığı Zat'ında geçmiş, şu an ve geleceğin an olduğu mertebe düzeyinde hazır olan şu an, her an kaderimiz oluşundaki geleceğin geçmişe iye, içkin ve aşkın olan şu an'lığımız üzerinden kendini açışı ve bu açılımın şu an oluşuyla her an'lığımızın devamlılığı ile var olması ve bu var olmaktadır her an, şu an olmasıyla, yaşadığımız, duyumsadığımız olarak geçmiş ve geleceği kendinde barındıran an'dır. Eş deyişle, yaşadığımız her an, devamlı an oluşu ile bengidir.

Bütün bu anlatılanlardan sonra, Tanrı varlığının kendisinde, varlığıyla yokluk hükmündesindedir. Yanlış anlama, yokluktan kastım var olmadığını değil, varlığın itibarıyla Tanrı varlığının dışlaşması olan varlığının hükmü olmayan ve bulunmayan bir olguda seyir edışıdır.

Mademki durum bundan ibaret, öyle ise ilkeler üzeri niyet ve amellerde bulunarak yukarıda anlatılan yokluk seyirinde seyir eder iken, keyfiyetlerinden yana yokluk bularak Tanrı ef'alinde fakir ol! Tanrı varlığının, üzerinden dışlaşan sıfatlarında kendine varlık vermeyen olarak, zanlı anlayış ve yanlış değerlerinden yokluk bularak Tanrı varlığı sıfatlarında fakîr ol. Tanrı varlığı Zat'ına salih niyet ve amellerde tevekkül ve tefekkürle, yaşayacağın zahmetlerin rahmet olmaklığı ile uruç eder isen eğer O'nun Zat'ı olan nur deryasında, yokluğa ererek kendi varlığında, O'nun varlığı ile varlık bularak fakîr ol. Tanrı varlığının üzerinde dışlaşması ile Zat'ında sıfatında ve ef'alinde fakîr olduysan eğer Tanrı varlığında; bir de irşada gelir isen O'nun varlığının üzerinde dışlaşmasından sebebiyet; irşatta üzerinde hususi olarak belirecek olan Tanrı varlığı sıfatlarından yana varlık vermeden kendine, fakîr ol. İrşatta yetişecek olan Tanrı taliplerinin üzerinde, seyir ettiğin makamların mertebe ve hâl dışlaşmasını gördüğün zaman ve taliplerinin, Tanrı sıfatlarını senin üzerinde belirlemesinden sebebiyet varlık verme kendine, fakîr ol. Ve Ahadiyet-ül Cem'de seyir bulur isen eğer, varlık verme kendine, fakîr ol.

Zatında, sıfatında, ef'alinde irşatta iken, nübüvvetin ikinci velayet olduğu mertebelerde ve Ahadiyet-ül Cem'de, varlık verme kendine, fakîr ol. Zaten yüceler yücesi, Rabb-ül Erbab olan Tanrı varlığıdır senin üzerinde dışlaşarak beliren; fakîr olduğun müddetçe seyir ettiğin Tanrı varlığında seyir edersin Tanrı varlığını. Bunu da Unutma!

Ders 9:

Bu ders de Tanrı'nın var oluş şe'nleri ile alakadar olsun.

Tanrı, varlığı itibarıyla çelişik ilişkide iki düzeyde var olma şe'ninde bulunur. Bunlar

a) mahlûkatı üzerinde Uluhuyet ve Rububiyet sıfatları üzeri dışlaşması ile belirişidir.

b) mahlûkatı tarafından Zat, sıfat ve ef'alde şahadet mertebelerinde belirlenişidir.

(a) şıkkında temaşa eyle beraber, birlik içinde seyir ettiğin kâinatı, bak ve gör bir kaplanın yavrusuna bakışında Rabb, Mevla, Mürebbi olanı; bir yılanı süründürürken zillete düşüreni, bir kartalı göklerde uçururken izzetlendireni. Her an mahlûkatın birbirleri ile olan ilişkilerinde Rezzak olanı, Adl olanı, Rahmân ve Râhim olanı. Mahlûkat üzerinde sıfatlarıyla seyir etmekte, onların birbirleri ile olan ilişkilerinde asıl fiillerde bulunan fail olarak. Sen öğretmeninde, pirinde, Hadi olanı, doğru yolu gösteren Hüdâ'yı gözlerinden şekilsizce bakmanı hiç görmedin mi, duyumsamadın mı? (a) şıkkında temaşa ederken (b) şıkkında kast ettiğim şahadet mertebesinde de seyir etmekte olduğunu bil.

Bilmeyi murad ederek var olma iradesinde seyir eden O, başkası değil. Sen dahi bütün ilişkilerle var olmayı murad ederken, O'dur senin üzerinden var olmayı murad eden. O'nun iradesinin zorunluluğu içkinliğinde zaten irade etmekte sin.

(a) şıkkında Tanrı, mahlûkatı üzerinde kendine varlık verir, (b) şıkkında ise Tanrı, kulu üzerinden kulunun kendine şahadeti ile mertebe mertebe, kulun ciraç ve miracı ile kendine varlık verir. İlm-el yakîn, ayn-el yakîn ve Hak-el yakîn mertebe seyirlerinde.

Lakin kul ayn-el yakın ve Hak-el yâkin olarak bekâ mertebelerinde seyir eder ise Cem, Hz. Cem, Cem-ül Cem ve Ahadiyet-ül Cem ve diğer bekâ mertebeleri dâhilinde, kulluğu ile değil, Tanrı varlığının sıfatları üzeri seyir eder; bu seyirde Tanrı hususen varlık vermiştir kulu üzerinde, kendine.

Bu hadisenin kendisinde Tanrı, varlık sıfatlarının dışlaşmasında kulu üzerinde belirir. Bu da hususi dışlaşması olur Râhim olanın. Ve Tanrı, kulu üzerinde sıfatları itibarıyla varlık dairesinde, hüviyet verir kendine, bu seyri ile.

Bazı mahlûkat beslenerek varlık bulur; bazı büyükler de O'nun kul üzerinde varlık buluşunu buna benzeterek "**Hakk insan ile beslenir**" demişler. İnsanın da O'nun ile varlık bulması sebebiyle de "**insan Hakk ile beslenir**" demişler.

Karşıtı ile bireşimde olarak var olmayı güzel anlatmışlar; lakin yanlışa düşmemeli burada. Tanrı muhtaç değildir kula, Zatıyla var olmak için. Sübhândır dedik ya O'nun için, muhtaç olur mu O hiç mahlûka; mahlûk O'ndan ayrı mı ki, O muhtaç olsun var olmak için mahlûka; zaten mahlûkta dışlaşan O değil mi ki, muhtaç olsun kendi kendine. Öyle ise "**Tanrı'nın iradesinin zorunlu dışlaşmasıdır kul**" demek daha doğru olur. Bu şekilde tenzihte olarak teşbih eylemek, edep gereği yerinde olur.

Benzer mi hiç mahlûkun beslenişine O'nun beslenişi!

O'nun besleniştir yarattığı kulu üzerinde varlık sıfatları ile tezahür edişi.

Tanrı'nın halk ettiği üzerinden kendini var kılışı bir var oluş eylemidir ki, bu da kendi varlığını var kılışıdır, başka bir şey değil.

Tanrı, kimi zaman kulu üzerinde var kılar kendini kimi zaman da Zatı üzerinden, öteleyerek kulunu.

Kul ise kimi zaman şahadet mertebeleri ile seyirde olarak; duası hamdı, şükrü, tövbesiyle, hizmeti olan ibadetleri ile O'nu var kılar. Kimi zaman da, O'nun üzerindeki varlık sıfatlarının dışlaşmasındaki bireşim halince, O'nun kendini var kılmasının aracısı olarak O'nu var kılar.

Varlık birliği özdeş bütünselliği seyirinde, çelişik ilişkide olarak var olma şe'nlerinde bulunur Tanrı; her mertebede, her mertebenin deminde.

“Tanrı senin üzerinde hangi sıfatı ile öncelikli olarak varlık şe’inde bulunuyor ise, seyir ettiğin öncelikli sıfat esma-i hassındır” demiş büyükler. Esmâ-i hassın ne ise, o esmanın sıfat hali ile Tanrı, varlığında Rabbliğini sergiler. Eş deyişle, Tanrı Rabbliğini, senin esma-i hassın üzerinde olarak seyir ettirir. Ve sen esma-i hassın üzeri terbiye bulursun O’nun Rabliğinde⁷.

Sen ki, esma-i hassın üzeri yaşarsın niyet ve amellerinde; niyet ve amellerin ile şe’ndesindir külliyatta. O külliyattır ki senden hangi esma üzeri şe’nde ise eğer külliyatıyla; gene külliyatı ile aynı esma üzeri şe’nde olur sana.

Âdem sâfiyeti ile yaşar idi O’nda, sâfiyeti ile şe’nde idi O’na. Aslında safiyeti ile Âdem’de şe’nde olan O idi. O idi külliyatı ile de Âdem’e sâfiyette şe’nde bulunan.

Lakin bil ki Âdem’in esma-i hassı Cem esmasıdır. Bunu da söylemek yerinde olur.

---

⁷ Burada hususen zamanın fiziksel yanı değil zamanın tinselliğini de anlamlandırmak adına şunu da belirtmek gerekir. Kişinin esma-i hassını yaşayışı bir nevi zorunlu yazgısı olarak kaderidir. Şöyle ki, kader, ilahi esmaların zamanda beliriridir. İlahi esmalar zamanda suretlerde olarak fiilde zuhur bulurlar. (Başka bir deyişle, kategoriler düzeyinde belirirler.) Zuhuratta beliren ilahi esmalar, zuhuratta beliren varlıkların zorunlu varlık buluş hallerinde belirilmekte olup, her var bu varlık buluş zorunluluğunda, bağlı olduğu ilahi esma (esma-i hass) ve diğer ilahi esmaların kendinde belirişini zamanda kaderi oluşunda şe’nlerde bulunarak kendi üzerinde dışlaştırır. Aslında ise, Zat-ı Ahad, varlar üzerinde, ilahi esmaları (kendi varlık sıfatları) ile var ettiği varlar üzerinde olarak her an dışlaşır demek daha doğru olur. Zat-ı İlahi’nin bu dışlaşması ise, varların zorunlu varlık buluşlarıdır ve varların var olma şe’nlerinde bulunuşlarıdır. İster var olanlara mahlûk diye bak, istersen Hak diye! Fark etmez. Sonuçta var olanlar Hak’ın dışlaşmasında Hak olarak üzerlerinde beliren ilahi esma ve ilahi esmaları zorunlu yazgıları olarak zamanda kaderleri olarak yaşarlar. Bu sebepten dolayı, yaşamımızı, bir hile-i Rabbani olan, beşeriyetimizin getirisi ile üzerimizde beliren psikolojik haller üzeri anlamlandırmamak, ilkeler üzeri anlamlandırmak yerinde olur. Halk içinde insanların psikolojik irade halleri ve irade halleri temeli ile beliren beklentileri sebebi ile yaşamlarını “Kaderim böyle imiş”, “Kaderimden dolayı böyle oldu” gibi söylemler ile anlamlandırdıkları görülür. Yukarıdaki anlatımdan sebebiyet, mü’minlerin bu söylemlerden uzak olarak, ilkeler üzeri Hak’ı anlamlandırmaları ve onu idrak etmeleri ile yaşamlarını anlamlandırmaları yerinde olur.

Bu anlatımdan sonra bize düşen ders ise, kaderimiz olan esma-i hassımız ve esma-i hassımızın diğer ilahi esmalar ile olan ilişkilerinde, diğer ilahi esmaların da zamanda üzerimizde belirşinden hoşnut olarak ilahi huzuru bulmaktır. İlahi huzur, kişinin esma-i hassında hoşnutluk bularak, esma-i hassı ile barışta olarak ilahi varlık sıfatlarında ilkeler üzeri en güzel şe’nlerde bulunuşudur, Rabbi ile hoşnutlukta seyir edişidir.

Hz. Kur’anda **“Yaradan Rabbin adı ile oku” (Alak, 1)** denilir iken, bil ki **“Rabbin adı ile”** söyleminden kasıt edilen, senin esma-i hassındır. Bu sebepten dolayı, Tanrı’nın senin üzerinde esma-i hassında Rabb’likte bulunuşu ve esma-i hassın üzerinde olarak sende dışlaşması zorunluluğunda var olan sen! **“Oku”**, Seni ilahi esmalarından olan esma-i hassın üzeri yaratan ve esma-i hassın üzeri sende Rabblık seyirinde olan Tanrı varlığını. Ve O’nun Rabbliğini, senin üzerinde esma-i hassın üzeri dışlaştırması sebebi ile oku Rabbini kendi varlığında, **“kendini bilmekliğin Rabbini bilmek olduğu”** özlü anlayışı ile. Ve temaşa et varlığı ile varlığında seyir ettiğin nihayetsiz kerem sahibini.

Süleyman ganilikte saltanatı ile yaşardı O'nda; ganilik ve saltanatı ile şe'nde idi O'na. Aslında ganilik ve saltanatı ile Süleyman'da şe'nde olan O idi. O idi külliyyatıyla da Süleyman'a ganiliği ve saltanatı ile şe'nde bulunan; Süleyman'a ganiliğinden saltanat veren, saltanatında diyar diyar gezdiren.

Firavun kahhar, celîl ve malik yaşardı O'nda; malik, malikliğinde kahhar ve celîliği ile azamette olarak şe'nde idi O'na. Aslında malik, kahhar, celîl ve azamette olan O idi firavunda. O idi gene külliyyatıyla firavuna malikliğinde azamette olan, celîl olarak kahhar olan. Kızıl Deniz'de onu şah mat eden.

Uyan azizim uyan!

Bu ezgi güzeller güzelinin ezgisi, her nağmesinde ayrılıktaki vuslat, her nağmesinde bambaşka bir tat. Bitmez bu ezgideki birlik nağmeleri; bitmez sende sen olanın var olma şe'nleri. Bitmeyen bu ezgide bitirme O güzelin güzel nağmelerini; çal irfan nağmelerini tefekkür ile gösterdiğim yolda İsa'yı, İbrahim'i, Nebi Muhammed Mustafa'yı ve Azazil'i, Nemrut'u, Semud'u, Ad'ı, Ebu Cehil'i, karısı Hind'i. Daha mı! Çevrendeki herkesi, ilke üzeri yaşayanı, ilkeler ile çatışmaya çalışanı, savaşanı. Nasıl bakıyorlar ise, hükmediyorlar ise şe'nde olarak; aynı şekilde şe'ndedir Rabblerin Rabbi onlarda, onlardan, onlara.

Anlattıklarım da sonra esma-i hassın ile varlık vermeyesin kendine. Her ne kadar ilahi zevkte olsan da Rabler Rabbine varmak için fakir ol, aciz ol. Varlık sıfatın üzerinden varlık vermeden kendine, Rabler Rabbi olan Allah'ı bul. Varlık sıfatın perde olmasın O'nun ile olan zevkine; her ne kadar O'nun bir sıfat dışlaşması olsa da; kimi zaman olur ki, esma-i hassı perde olur kişiye. Âlim isen bilgin, Kadir isen kerametın, Mâlik isen mülkiyetın perde olmasın sana.

Anlayışında bir farkındalık yaratmak için iyi oku anlatacaklarımı. Firavunu anlattık bir nebze; bir nebze de Musa'yı dinle.

Musa Kelimullah azamette celîl olarak yaşardı O'nda. Azamette şe'nde idi O'na. Aslında azamette celîl ve şe'nde olan O idi Musa'da. Külliyyatıyla azamet ve celîliliğinde şe'nlerde bulundu Musa'ya. **“Bana görün”** dedi de Musa Rabbine azamette olarak emir kipinde; Rabbi **“göremezsın”** dedi **“Beni ya Musa”** azameti ile ona. Musa celîl idi ya kavmine, O'da celîl

olarak göründü hem Firavun'un şımarıklığı üzerinden Musa'ya, hem de Firavun'dan celîliği ile onları kurtarışında.

Firavun ile Musa'nın kısas, içinde birçok ders barındıran, ilahi zevki sebebi ile içinden çıkılmayacak bir destan aslında.

Firavun'da ve Musa'da aynı evrenseller üzeri dışlaşıyor ise Hakk, Firavun kötü iken nasıl bulunmuş oluruz tenzihte iken teşbihte. Tanrı ilkelerde iyi, güzel ve doğru iken bilmekliği üzeri, kötülüğü O'nunla bağdaştırmak tenzih sayılır mı hiç?

Elbette kötülük, Tanrı varlığı ile bağdaştırılmaz tenzih gereği. Lakin bilmek gerekir ki, kötülük kötü değildir aslında.

Kötülük, insanın nefsanî olan keyfiyetinden. Öyle bir keyfiyet ki, Tanrıya örtük kılar kulu. Kula, kulun asıl kötülüğü asliyetine örtük olmak, nefsinin ilah edinip Tanrı'dan beri kalmak.

Kötülük deyip geçme! Kötülük olmasa, irade-i külliye belirir mi idi hiç! İnsan toplumsallaşmış ilim sıfatında seyir ederek halife olur mu idi dünyaya! Kötülük olmasa, insanlar sığınır mı idi Tanrıya bozgunculardan! Tanrı sıfatları olan Adl, Rezzak, Hâdi, Mevlâ, Hüdâ, Merhamet, Cömertlik vb. nice esma, sıfat olarak belirir mi idi toplumsal olarak yaşayan insandan! Kötülük olmasa, vicdana gelerek Tanrıya yönelir mi idik! Tövbe edip sığınarak döner mi idik Tanrıya. Tövbemizdeki pişmanlığımız ile yükselir mi idik Tanrıya! Gelebilir mi idik Tanrı'nın farkındalığına, kötülük olmasa! Aslına davet olur mu idi! Salihler salih olabilirler mi idi, kötülük olmasa! Dışlaşır mı idi Tanrı insan üzerinden var olma şekilleri ile! Kötülük olmasa, Azazil, Nemrut, Firavun ve nicesi üzerinden merteye merteye yükselir mi idik takva sahibi olarak Tanrı'ya. Kötülük olmasa ahlakın farkındalığında olarak ahlakta seyir edebilir mi idi insan.

Kötülüğün faziletleri anlatmakla bitmez. İnsanı melekûttan üstün yapan ruhani yönü ve Tanrı varlığının bütün sıfatlarının üzerinde cem olarak dışlaşması haricinde, bir de beşer olması ve beşeriyeti ile beraber kötülükte seyir edişi olsa gerek.

Melekler **“Yeryüzünde bozgunculuk yapacak ve kan dökecek birisini mi yaratacaksın?”** (Bakara, 30) dediler Rabler Rabbine. O da buyurdu: **“Ben sizin bilmediğinizi bilirim.”** (Bakara, 30) Bilemedi melekler kan döken bozguncu insan üzerinden, Tanrı'nın en kâmil var

olma Şe'nlerini sergileyeceğini. Bilemedi melekler, kötölükte seyir eden insanın kötölük üzerinden Tanrı varlığına en güzel Şekilde seyr-ü sefer edeceğini. Bilseydiler eğer insan olmayı dilerlerdi Tanrıdan her an, Harut ile Marut gibi olacaklarını bilseler de.

“Hayatımı kudret elinde tutan Allah’a yemin olsun ki, siz günah işlemezsensiniz, Allah sizi dünyadan giderir ve başka bir ümmet getirir! Onlar günah işlerler sonra Allah’tan bağışlanmalarını isterler. Allah da onlara mağfiret eder, bağışlar” buyurmuyor mu nebi Muhammed Mustafa!

“Hak geldi, batıl zayi oldu, Batıl her zaman yok olacaktır” (Isra, 81) buyurmuyor mu Yaradan! Bu kelâmı ile Hak’lığını batıl üzerinden var kıldığını da beyan etmiyor mu?

Anlattıklarımın sonra anla ki, kötölük insanın doğası gereği, doğasından türeyen Şe'nleri sebebi ile yaşaması gereken insanlık sıfatı.

Kötölük dahi ilkelere iye olarak, ilkeler içkinliğinde, ilkelerin hizmetinde. Bunun içindir ki, her kötölükte vardır bir iyilik. Lakin unutmamak gerekir; her iyilik dışlaşır bir kötölük ile ve varoluşa gelir o kötölük üzerinden.

İlkeler üzeri olarak var mademki kötölük; bil ki, kötü değildir kötölük.

Musa ile Firavun’a dönersek eğer; ikisi de birbirinin sıfatlarının aynası idiler. Bu doğru. Musa ile Firavun aynı esma-i haslar üzeri görünseler de, Tanrı varlığının dışlaşması olarak, ikisini ayıran ilkeler ve keyfiyetler üzeri niyetleri ve amelleri. Musa ilkeler üzeri niyet ve amellerde Firavun ise nefsanî olan keyfiyeti üzeri niyet ve amellerde.

Firavun’u, üzerinde dışlaşan esma-i hassı üzeri anlattık, nefsanî olan keyfiyeti üzeri değil. Bunun içindir ki, anlatırken Firavun’u, tenzihte olarak teşbih eyledik Tanrı’ya. İkna olmadıysan bu anlatılandan, kötü olarak Firavun iye idi Şe'nlerinde, bilmeyerek de olsa Tanrı’ya. Aracısı oldu bir nevi, Musa ile arasındaki meselelerle Tanrı varlığının mucizeler ile belirmesine. Ve Musa oldu Musa, Firavun ile, daha ne olsun ki!

Firavun’u anlatırken ilkelere iye olmasından anlattık, nefsanî olan keyfiyeti üzeri değil. Hadise böyle iken teşbihte tenzih eyledik, edepsizlik değil.

Anlattıklarım ile bak, iyi ile kötü dediğine. Kötü göremezsin o zaman, her şey ilkelerin ereğindeki seyrince hep iyide.

Lakin yanlış anlaşılmalı bu fakir kötülük derken; kötülük benimsenmemeli. Her şe'nimiz ile ilke üzeri Rahim dairesinde seyir etmeliyiz; etmez isek eğer, batılda seyir ediyoruzdur ki, batıl da yok olmaya mahkûmdur. Batılda seyir eden insan apaçık hüsranda olur. Bak tarihe, ilke üzeri şe'nlerde bulunmayanların sonu nasıl da hüsrana olmuştur. Böyle olanların akıbeti cehennem olmuştur. Pek gidilecek bir yer değil orası. Burada paklanmayanların, O'nu var kılmak istemeyenlerin, çok çetin bir şekilde O'nu var kılacakları ve paklanacakları rahmet yeridir orası. Ne çetin var olma şe'nindedir Tanrı orada, onlara.

Kötülük üzerinden Tanrı'ya varanlar, müminin cehennemi olan dünyada, bir taraftan paklanırlar bir taraftan da var kılarlar O'nu. Onların akıbeti ne güzeldir. Cennet denilen, Tanrı varlığının hususi sıfat dışlaşmaları ile izzetlenen yer. Ne güzel var olma şe'nleri sergilenir orada.

Hissiyatlar ile belirlenmiş veya belirlenecek olan bir mekândan bahis edilince, varlığı bil ki atomlar iledir. Cehennem denilen yerde zulmetten etkilenişi daha çoktur da, zulmeti etkileyişi pek yoktur insanın. Cennet denilen yerde ise, nurdan olduğu için insan, zulmeti etkileyerek kontrol edişi ve hükmedişi daha çoktur. Pek çoktur zulmetten etkilenişi, esenlik ve hoşnutluk içinde.

İyinin de kötünün de akıbeti belli. Kötü hem aslından beri bırakması ile hem de akıbetini kötü hazırlaması ile kendine zulüm etmekte; Salih ise hem aslına varması hem de akıbetini asliyeti üzerine hazırlaması ile iyilikte olur. Huzur ve esenlikte selamet buluşu ve yaşam sevincinde varlık buluşu ile.

Anlattıklarımın sonra şunu da belirtmek yerinde olur. Her kötü olarak bildiğinde iyilik var, her iyi olarak bildiğinde de bir kötülük var, aslına uzak bırakan. Kötü olarak bildiğinde iyilik, iyi olarak bildiğinde de kötülük bulursan eğer, pek şaşırma. İlahi dengede her şey yerli yerinde, Tao'daki Ying ve Yang buna en güzel örnek.

Senin varlığın üzerinden, Tanrı'nın bir muradı vardır ki, O'nun diğer murad ettiği her şey, hep bu murada iyidir. Bu muradın kendisi, mutlak olan nur niteliği ile Tanrı'nın, nurunu senden

açması ve tamamlaması, senin esma-i hassın üzerinden, mutlak olan nuru ile hüviyet bulmasıdır.

Abdulkadir Geylani bu mertebeye geldiğinde kendi esma-i hassı ile **“Dünya hatemim kadar yok “** dedi **“yanımda”**. Bil ki dünya kâmilin yanında bir damla. Ve nice veli, bu mertebede, mutlak olan nurani bir varlık halinde seyir eder ve seyir ettirir âlemi ve âlemleri. En güzel var olma şe’ni de bu olsa gerek; başka bir şey değil.

Ders 10:

Nurdan varlık kazanmak, Tanrı'dan eşsiz bir lütuftur. Bu lütuf'a ermek için ne güzel seyr-ü seferler edilmiş. O'nun varlık seyrinde olarak, O'nun varlık seyrine, O'nun zati güzelliğine. Efendi pir babam buyurmuşlardı: **“Evladım Âdem olmadan, Musa olmadan, İsa olmadan Muhammedi olunmaz.”** Anlatmak istediği, Âdem'den Hatem'e kadar cümle pirin hali üzeri seyr-ü sefer edilmeden kemâlatta olan Muhammedi dairede varlık bulunmayacağı idi. Bu kemâlata varmak için seyr-ü sefer eden zorunlu olarak varlık bulmalı Âdem'den Hatem'e kadar. Onların mertebeleri hazret mertebelerindedir. Bu sebepten dolayı ontolojik olma durumunda olarak hazırđırlar. Hazırđı bulmak ise anlayışın körlüğünden hep aşıkâr olan görünene seyr-ü sefer yapmak ile olur. Sonuçta bakarsın ki, hazır zaten hazır, hep nazır olarak hazır. Sen sadece yeryüzünün alacalılığı ile çekici olan döşekliğinde, gökyüzünün mavi atlastan yapılmış yorganının içinde uyanıverirsin **“Yer başka bir yer oldu” (İbrahim, 48)** ayetinin hükmünde.

Sana ayrıntılara girmeden, genel olarak anlatayım Âdem'den Hatem'e bir seyr-ü sefer:⁸

Düşmüşsün bir defa bu âleme, acziyetinin zorunluluğunda kainat ile ilişkidesin ve her büyük gibi kul aşkından geçmişsindir; Âdem'in Havva'ya, Havva'nın Âdem'e aşkı gibi. Kul aşkı, ilahi aşka geçmenin bir nevi anahtarı... Kimi kul aşkından kimi de ilahi aşktan başlasa da pek şaşırma. Herkes kısmetini nasibince bulur. Kısmet kul aşkından başlamış ise eğer, âşık kul çaresiz arınır, safiyete bürünür her an. Böyle bir aşkıta hayvaniyet arama. Kula âşık iken ilahi aşka tutulmuştur kul aslında. Surete gelen Hak olduğu için kuldân, ilahi aşkın bir cüzüdür bu aşk. Aşkı ile kula varayım derken, yarım elma misali tamamını ararken, bir de bakmışsın ki safiyetinde Hakk'ı arar, O'nu anar olmuşsundur bilmeyerek her an. Bu haller üzeri kulağına bir sır söylenir: **“Tanrı'nın surete gelişi, cümle mertebenin toparlanışısın sen”**. Ve işte sana Âdem.

Sırrı bir defa duydun mu, içini kemirir bir iştiyak, **“daha yok mu!”** diye, Tanrı varlığı sırları üzerinde çözülüverir. Tanrı kurulmuştur arş-ı âlâ olan başına, gönül sarayına; sarayın

---

⁸ Peygamber mertebeleri burada diğer kitapçıklarda bahsedilen mertebe düzeylerinden biraz daha farklı bir boyutta irdelenmektedir. Diğer kitapçık çalışmalarında anlatılan peygamber mertebeleri ile alakadarlığı elbette vardır.

penceresi olan bir çift gözden bakarsa Bir olan olarak, senin garipliğinde karîb olarak, hal-i istiğrakta sırlar tepesinde bulunan olarak işte Şit, birliğin sırrına vakıf olan.

Sırta düşmüşsündür bir defa; yemeden içmeden kesilirsin, dünyadan el etek çekersin; sonuç olarak Tanrı nurunu bulursun kendi varlığında. Âlemlerde, kendinde hep O'nu bulurken, hâlden hâle bürünürsün hep O'nun la.

Bu hâl üzeri, O'nun azametli külliyyatında, yükselirsin cennet denilen O'nun varlık sıfatlarının dışlaştığı mahale. Gönlündür o mahal iyi bilesin. Gönlünde ilahi zevkte iken sen bir daha varmak istemezsin dünyaya. Ve işte İdris! Mücerret olan pek temiz İdris, devlere peygamber olan İdris. Devlere peygamber oluşu, bazen bir çocuğun büyükleri irşat edişine benzer.

Gönlünde ilahi zevkte iken, Hakk'ın sırlı bahçelerinde dolaşırken sen; hayatın zulmet dalgaları yakalayiverir seni. İdris iken Hakk mecnunu olmuşsundur. Halkın hor ve hakir görüşünde sen, ilahi aşk ile durmaz akan gözyaşları ile gönül tandırı tutuşturulmuş, ilahi aşk ile dağ gibi azamete bürünmüş, lakin mutilikte, tevazu, edep ve hayâda için için hizmette yana yana hiç varlığı olmayan bir kula benzersin. Tanrı varlığında, Tanrı'yı zahir ve batın olarak hem tenzihte hem de teşbihte müptelası olduğun muhabbet seyrinde iyi bilirsin sen. Bu halin ile halktaki seyri ve Hak'lığı ile Tek ve Bir olan Tanrı'yı gayet iyi gözetlersin sen. Kim ki senin ilim deryanda sana tutunur, kurtuluşu bulur; kim ki sana buğz ve bozgunculuk eder, ilim deryanda boğulur. Ve işte Nuh, cümle peygambere mürşit olan gönlü yanık Naciullah.

İlahi aşkta duygulanım üzeri halde olarak ilim buluşunla biliyor iken Tanrı'yı, Naciullah mertebesinde; güneşe, aya, yıldızlara sorar olursun Rabbini. Hâlde değil tefekküründe iyi bilmek istersin Rabbini. İlahi aşk içkinliğinde hayat ateşinde yansan da, cümle ahbabın düşmanın olsa da, sen yine bildiğini okursun "Tanrı birdir" diye. Seni O'ndan örtük kılanları bırakıp, hep O'na erersin dostun diye. Tenzihte teşbihi, teşbihte tenzihi iyi bilirsin. Hep tevhit üzeri Hakk'ı iyi görürsün. Gönlünün yanıklığı ve mutiliğinde hep ilkeleri gözetir, ilkeler üzeri yaşarsın. Tanrı varlığının sıfatları Âdem'de cem idi, sende ise tafsilatı ile belirir ceminde. Bu halin ile dost olursun Rabbine; çünkü Dost olur dost'un aynası ancak. Ve işte İbrâhim, Halil-ül Rahmân olan İbrâhim.

Tanrı dostluğunda iki lütuf belirir sende; biri her an Tanrı varlığının gerçeklikleri ile müşerref olmak tefekküründe ve bulduğun inci misali olan Tanrı varlığı gerçekleri ile hoşnut olmak, yaşam sevinci bulmak misali gülmek ve ilkeler üzeri insanlara yardım etmek, yardım ederken her türlü hoşnutluk bulmak, huzur bulmak, gülmek güldürmek. Gülmekten kast ettiğim mânâ ağzın gülmesi değil gönlün gülmesidir bilesin. Ve işte İshak!

Bir diğeri ise Tanrı varlığına adanmak, ilkeler üzeri adanmışlığında her türlü şey'i tan eden şeytandan kaçınmak; şeytan sende, başka yerde arama. Adanmışlığındaki imanın sebebi ile sende beliren hakikat bilgisi ve nurların ile kör et gözlerini şeytanının, uğrayamasın bir daha sana. Kurbanlık koç gibi kesseler seni, Tanrı uğrunda sunak taşında, kurban olduğunun Zatı ile kurbiyet bulursun o anda. **“Bıçak Allah'ı kesmez”** kelamında bulunursan da hiç şaşırma; Tanrı, Zatı ile senden haykırmakta. Ve işte ikinci lütuf olan kurbiyet destanı kahramanı İsmail. Rıza makamına eren İsmail, İrade-i Külliyyeye boyun bükerek kul olan, kulluğunda Tanrı varlığını bulan ve haykıran İsmail. Gönül kâbesinin inşaatında da çalışan İsmail⁹. Tanrı evi olan Gönül Kâbesinde, Tanrı evinin temel taşlarından olan İsmail.

Zulmet içinde sıkıntılarda iken kalbin hissizleşir ise taş gibi, ilkelere iye olarak niyet ve amellerinde, kararlılıkta taş gibi olup sebat ile yürürsen Hakk yolunda deve misali, gönlünde açılan ilm-i ledûn ile nasiplenirsin. Sana zulüm edenler helak olur sonunda. Seni Haktan beri bırakan keyfi iradelerin acelecilikte sende oluşturduğu sıkıntı halleri ve taş gibi kalbin de helak olur sonunda. Ve Salih, manevi rızkını taştan çıkaran Salih! Hayır ve şerri ilkeler üzeri birbirinden ayırarak, hayır üzeri seyir eden Salih.

Kimi zaman kaçmak istersin seni anlamayan, ahbabın olan halktan. Kaçıp kurtulmak istersin anlayışsızlıklarından; küfür olan Hakk'a örtüklüklerinden kaçarsın çoğu zaman. Lakin nafîle; ilkelerden olan irade-i külliyesi ile Tanrı varlığı her yerde. Görünce Tanrı varlığını, iradesi ile her şeyi kuşatan olarak her yerde, kalırsın kendi başına çaresizce nefsin ile. Sığınır isen eğer, nefsinden gelen keyfiyetten ve bu keyfiyet ile kendi nefsine zulüm etmekten, noksansız iş

---

⁹ İbrahim nebinin iki oğlu olan İsmail ve İshak nebiden hangisinin kurbanlık olduğu tartışmalı bir konudur. Hz. Nebi Muhammed Mustafa efendimiz **“Ben iki kurbanlığın evladiyim”** der iken bir hadis-i şerifinde, cedit olan İsmail nebiyi ve babası Abdullah'ı kast ettiği şüphe götürmez bir gerçektir. Ayrıca, iman ehli için de belirtmek gerekir ki, biz dahi İsmail nebi üzerine ilahi zevkte seyir etmişizdir. Doğruyu bilen sübhân Hakk'tır diyerek, bu konuda tartışmamak yerinde olur.

gören Tanrı'nın yüceliğine. İşte Yunus, halktan kaçarken Hak'tan kaçmış olan, halkta olan Hak'lığı ile Tanrı varlığını anlayan ve sonuçta tövbe edip halka dönerek O'na dönmüş olan, ilke üzeri ödevlerini bilip sorumluluklarında huzur bulan.

Kimi zaman halktan gelen zahmet, rahmet rüzgârları olur da, üzerinden eksik olmaz. Hastalıkların, fakirliğin, hor ve hakir görülmelerin haddi hesabı olmaz. "Canım darda değil Hakk'tadır" diyerek Tanrı varlığına sığınır isen her an, üzerinde iki ilim açılır; biri safiyette olarak bedenden Hakk'ın belirmesi ilmi diğeri de ruhaniyetin bedende kudrete bürünmesi ilmi. Her ikisi ile daha gani, daha malik, daha güzel olursun kendi varlık kâinatında. Ve işte Eyüp; sabır üzeri olan, kendi varlık kuvvetlerine malik olarak, Tanrı varlığından örtünerek kopmayan. O'na sıkı sıkı sarılan, O'na olan sorumlulukları sebebi ile O'na sığınan. Üzerindeki zahmetler sebebi ile bedenindeki bütün örtüklük kirlerinden arınan olarak pür-pak olan, ruhaniyet nurları ile aydınlanan, bu halleri ile halis kul olan Eyüp.

Zahmetler üzeri sıkıntılarda ilkeler üzeri yaşarken, bil ki doğru yoldasın. "Neden" diye soracak olursan "sıkıntılardaki azap", örtüklüğün zulmetindeki seyir azap olduğu için kula; kulun bu azaptan, rahmet zahmetleri olan karanlık bulutlarının azabı ile kurtuluşuna sebep olduğundandır. Doğru yol üzeri olan Tanrı varlığını, zulmetindeki azapta da görürsen sıfat ve ef'alde, bil ki pek olgun olmuştundur Hakk yolunda. Bir de, "ne mutlu bize ki, Mevlâm bizi seçmiş kendine" dersin yürekten ve görürsen O'nu ef'al ve sıfatta, zulmetteki birliğinde, mutlak fail ve sıfatların mutlak sahibi Zat olarak; pek olgun olmuştundur Hakk yolunda. Ve işte Hud, azapta Tanrı varlığını gören, bulan. Zekâsı ile zulmette Hakk'ı anlayışında birleyen; ikiliğin kendisini azap olarak gören Hud; ikiliğin kendisinde azapta olan Hud.

Gönlünde Hakk ile kelâm edersen, varlık birliğini ilkeler üzeri olarak ef'alde sebep sonuç ilişkisi ile bilirsen, darda olan müminlere himmet edersen hazırda olan olarak, işte Hızır. Darda olan müminlere her zaman hâzır olan Hızır. Zulmet pınarından ab-ı hayat bulan, her daim Hakk katında diri olan Hızır.

Anlattığım peygamberlerden İshâk ve Yunus hariç, diğer peygamberler miraç önde, cıraç geride olarak Hakk seyri ile Hakk'a yükseliş önde halka rücû geride seyir ederler. Nübüvvetin en büyük peygamberlerinden olan ve nerede ise bir ömür boyu halkı Hakk'a davet eden Nuh nebi için de bu hadise geçerlidir.

Anlatacağım peygamberlerde ise, ciraç önde miraç geride, halk seyri önde, Hakk seyri geride olarak halktaki Hakk'a rücû ile varlık birliği seyri daha çok görülür.

Her şeyi çift olduğu eşi ile biliyorsan ve dengede görüyorsan; ilkeler üzeri olarak hem cinsin olan çiftin ile varlık bulmak zorunda olduğunu, Hakk'ın sünnetleri sebebi ile görerek sırt dönüyorsan bir daha, keyfi iradelerin zorlasa da seni, hiç bakmadan arkana, sünnetullahta helak olacak uygunsuz ve uyumsuz olan bütün ilişki hallerine, işte o zaman huzuru bulursun. Şerden kurtulmanın, Tanrı varlığı sünnetleri ile uyum içinde bulunmanın getirdiği huzuru. Ve işte Lut. Her şeyin ayrışımaların birliğinde zıddı olan hem çifti ile uyum içinde sünnetullahta seyir etmesi gerektiğini bilen ve bu şekilde hiyerarşide bulunmayan hallere güç getiremeyeceğini acziyeti ile bilen şerefli Lut.

İlkelere iye olarak halkta Hakk'ı seyir ederken Hak ve batılı birbirinden ayırt ederek, aydınlık ve zulmette, dostunu ve düşmanını biliyorsan; dostun olan Hakk ile, düşmanın olarak nefsin keyfi ve bozguncu olan hallerini ayırt ederek, Hakk üzeri niyet ve amellerden bir duvar öersen eğer dostun ve düşmanın arasına ve böylece seyir edersen Tanrı varlığında, bir ayağın dünyada, bir ayağın da ukbadadır kendi varlığında. Suretinle halkta Hak seyrinde, siretinle Hakk'ta olarak fetihlerde bulunan halk seyrindedir. Ve işte Zü-l-karneyn. Her fetihde ve her yerde Rabbini bilen, gören Zü-l-karneyn.

Varlık dengeni buldu isen Zü-l-karneyn mertebesinde, gülerken güldürürken ilkeler üzeri halk mertebesinde Hakk ile, Tanrı'nın lütfu ile halktaki suretlere meyil edersen Hak diye, her halinde suretlerdeki Hak'ın varlığını duyumsar ve Hakta Hakk'lığa özlem duyar, O'nu duyumsar isen, Ve işte Yakup. Tanrı'nın emri üzeri sabır eden, suretteki Hakta Tanrı varlığını bilen, şerr üzerinden hayırlı akıbeti bekleyen Yakup.

Bir güzel seyr-ü sefer etmişsin. Cennet olup güzelliğin ile dünyada görünür olmuşsun. Yakub'un beklediği hayırlı akıbet olmuşsun. Dünya kuyusu içinde, dünya sana meyil etse, yüz çevirerek beden zindanına girer olmuşsun. Beden zindanının içinde, hayal sultanı olan zihninde ve zihninde oluşun rüyalarda, doğru söz söyleyen Tanrı varlığını bulan olmuşsun. Pek nurani ve kıvrak zekân ile halkta Hakk'ın Hak ölçüsünü ve dengesini iyi bilen olmuşsun. Köle iken en başta, sırlar diyarına aziz olmuşsun. Tanrı varlığının suretlerdeki remizli kelimeler

ederliğini en iyi bilen olmuşsun ve işte Yusuf! Kıssaların en güzeli, seyr-ü seferin en zevkli mertebesi Yusuf¹⁰.

Düşün! Nasıl elimizi ayağımızı çekiyoruz geceleri dünyadan, rüyalara dalarken beden hapisanesinde. İlahi rüyalarda Hakk ile olmak ne büyük zevk!

Halkta Hak'ı adalet üzeri gözetirsen; Hakk adaletinin verirken almak, alırken vermek olarak kısasa kısasta seyir ettiğini bilir, vicdan ve vera halinde başkasının hakkı ile yüzleşmemek için Tanrı varlığında yaşarsan bil ki işte sendedir Şuayb. Adaletin temelini mülkte, halince seyir eder Şuayb.

Tanrı varlığının emir ve yasakları üzeri yaşarken, ilkeler içeriğince yaşamayanlara celâlisindir. Tur dağı olan varlığında, saf niyet üzeri yalın ayak olarak Tanrı muhabbetini seyre dalmışsın; benlik dağında görünür ise azameti ile celâl sıfatında Tanrı sana, hayret ve hayranlık içinde baygın düşen olursun. Tenzihde seyir ederken Hızır'dan ders alırsan ilkeler üzeri, sebep sonuç ilişkisinde Hakk'ı halkta teşbihte filleri ile bulursun. Her yerde O'nu kelamı ile duyar olursun. Ve işte Musa; hep tenzihte seyir ettiği sanılan, halkının hiçbir zaman anlayamadığı Musa. Musa'yı bilmek için, ilkeler üzeri bilmekliği anlatan Eflatun'u iyi anlamak lazım. Eflatun'u bilenler Musa'yı da iyi bilir.

Bazen olur ki, halkın işlediği günahlara merhametle bakarsın. Cemâl sıfatına ait mutiliğin ile onlara kucak açarsın. Olur ki, dönerler diye onlara nasihat verirsin. Ve işte Harun!

Bu seyr-ü sefer esnasında sürülere çobanlık eden Davut misali irşattasındır. İrşat ederken Tanrı taliplerini, Calut denilen benlik devini yani kendine varlık vermenin kendisini yener isen hakikat taşları olan gerçeklerle; varlığında saltanat süren Tanrı varlığını bulmuştur. Hem irşatta hem saltanatta, yanık olan gönlünle, demirden olsa kul irşat olur seninle, senin gönlünden dökülen mânâ incileri ile işte Davut. Hakk varlığını en güzel şekilde anlatan Davut. Mânâların bir bir etrafında döndüğü, makamların önünde eriyip bitip râm olduğu Davut. Lakin

---

¹⁰ Mâkamı itibarıyla bir derya olan Yusuf, Süleyman nebi makamı deryasının derya yanında damla gibi olduğu, damlanın yanında derya olan pek aziz ve yüce Yusuf. Yusuf halka hüküm verdi, nurani kuvvetler olan ordusu ile. Süleyman da hüküm verdi, kendindeki nur ile halka, halktaki ordusu ile. Birinin ordusu görünen, diğerinin ordusu ise beşeri göz ile görünmeyen. Lakin ikisinin üzerinde de hüküm veren sıfatları ile dışlaşan, yüce olan Tanrı varlığı.

Hak suretlere dalışı sebebi ile keyfiyette olarak tam kemâlatı ile toparlanamayan Davut. Davut'u anlamak için Mevlana Celâleddin-i Rumi'yi iyi bilmek lazım. İyi bilirsek Mevlana'yı, bilmiş oluruz Davut'u da.

Davut'ta hâl buldu ise kul, onun saltanatı üzeri önünde râm olan makamlar ve inci tanesi, kuş misali olan mânâlar ile Tanrı varlığında, Tanrı varlığının hikmet mânâlarını seyre dalar. Yersel ve göksel bilgi ile hüküm sürer. Her varlığın dilinde olan Hak ile bir taraftan kelam eder, bir taraftan da esen mânâ rüzgârları ile onların varlığında seyran eder. Bu hükmün ve seyrin kendisinde Tanrı varlığını bilmek olan hikmetin bilgi taşları ile kendi mabet oluşunu inşa eder; işte Süleyman. Hakk değil Hak olan bütün suretlerin hikmetleri üzeri cemâl olan, Hakk'ın Hak cemâli olarak toparlanıp Mescid-i Aksa olan Tanrı evi Süleyman. Tanrı evi olarak İslam'ın Hak'ta toparlanış kıblesi Süleyman¹¹. Hak suretlerde zafer tacını giyinen Abdulkadir Geylani misali olan Süleyman.

Saltanatında varlığın kudret eli olup ilahi denge üzeri kısasa kısasta adalette olarak hüküm veren, hakem olan Süleyman. Bu dahi Süleyman'ın zekâsında kendi varlığını dışlaştıran Tanrı varlığından. Bil ki, **“kısasta hayat vardır” (Bakara, 179)**. O hayat ise Tanrı varlığının kısasa kısasta belirmesinde. Kısasa kısas, toplum varlığının hiyerarşisi için; hiyerarşide kulun var olma hakkı olan suretlerde Hakk olan Tanrı varlığının sıfat ve esmalarının dışlaşması için; ayrıca kulun toplum içinde selamet ve huzurda olarak hayat buluşu ve Tanrı varlığına Tanrı evi üzerinden rücûsu için.

Tanrı varlığı Hak suretlerin dili üzeri birbirlerine olan uygunluk ve uyum içinde olmalarında seyir ediyorsan; her şeye en güzel uyumlu haliyle uygunluk verirsin. Nefsin hasta olan keyfi irade hallerinde, Tanrı varlığı ile uyum içinde bulunması adına hikmet üzeri, uygunluk verirsin.

---

¹¹ Musa'nın mana hazinesini kendinde bulundurduğunu söylenen, başı remz eden sandığı Sultan Süleyman'da dışlaştı Mescid-i Aksâ diye. Süleyman mabedi hikmetin bilgi taşları ile inşa edilmiş akıl mabedi idi. İlkeler üzeri yaşamayanlar, Tanrı varlığından gelen, halkta beliren lütuf ve nimetleri katleden ve o lütufları, nimetleri Hak'tan bilmeyenler, hakikati ile dalga geçenler, ayrıca kendileri dahil olmak üzere halktaki Hak'ı yalanlayanlar, Tanrı varlığı seyrinde, Tanrı varlığını temaşa etmeyenler olarak keyfiyetlerindeki örtüklüklerinden kurtulup O'na dönmeyerek; evveliyatta “Dönüşümüz sanadır” sözünde bulunup da sözünü tutmamış olanların ne Musa'nın Tanrı varlığı hikmetleri ile dolu sandığından ne de Süleyman'ın Tanrı hikmeti bilgi taşları ile inşa ettiği Süleyman mabedinden habersiz olarak nasibi olmaz. Bil ki, Musa ve Süleyman mertebesinde akıl, alemlerdeki Tanrı varlığı hikmetleri üzeri seyir eder. Bazı büyükler Musa ve Süleyman makam seyirlerinde böyle ince bir zevkte de bulunmuşlardır. Anlatımın kendisine dikkatli bakıldığında, ehli olan için Kur'an ayetleri net bir şekilde görülür.

Aslında, uygunluktaki uyum sadelikte, doğal olan halinde. Uyumsuzluktaki uygunsuzluk, kendi doğanın zorunluluğu olan doğal halindeki ilkeler ile varlık buluşundan keyfi iradeler sebebi ile örtünmek. Her şeyi yerli yerince bilip, her şeye varlık hakkını verirken ve verdirmesini bilersen, Hakkında yaşadığın her ne ise eğer; onunla yüzleşeceğini ilahi adalette görüp bilersen, **“Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi”** Kanuni Sultan Süleyman’ın kelamında bahsi geçen sıhhatte, her şeyi ilahi tadında bulursun. İşte Lokman! Her şeyi uygunlukta uyum içinde bulan, şafi esması gereği şifa bulan, şifa veren, her şey ile Hak’ıyla yaşayıp sadelikte sıhhat bulan, sıhhat veren, ilahi adalette her şeyin birbiriyle yüzleştiğini gören ve pekiyi bilen Lokman.

Süleyman ile Lokman, ilahi tadı bulan aynı ilahi zevkin farklı iki yönü gibidir. Adalet sıfatının biri yargısında diğeri yürütmesinde... Her ikisi de yargı ve yürütmenin seyrinde ilke üzeri Hak; ilke üzeri yürütmede Hakk’ı dışlaştıran Hak. Sonuçta yasamayı yapan Tanrı varlığının yasama ve yürütmede bireşiminde olarak, Lokman ve Süleyman üzerinden, toplum içinde doğru yol üzerinde olarak dışlaşmasındaki belirliği ile O’nun varlık hiyerarşisinin devamlılığı söz konusu olur.

Süleyman ile Lokman’ı en güzel anlatacak, gene Kanuni Sultan Süleyman’ın bir kelamı olsa gerek.

“Halk içinde muteber bir nesne yok devlet gibi,

Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi.”

Sultan Süleyman’ı anlamak için, günüme kadar gelen sekiz yüz küsur senede erenlerin kıblesi olan, Abdulkadir Geylani’ye bir bakarsan ve Süleymaniye camisini inşa ettiren Lokman hekim misali olan Merkez efendi ve nicesi ile muhabbet bulan Kanuni Sultan Süleyman’a bakman yeterli olur. Her ikisinde de Sultan Süleyman mâkamıdır seyir eden.

Cıraçta seyir ederken suretlerde; bilersen, görürsen haşr-neşr ile daim yaratışta olan Tanrı varlığını; merak içinde seyir edersen bedeninin olan varlık eşeğinin üzerinde; ister isen daim yaratışta olarak Hakk’a varmayı, işte Üzeyir. Meraklar içinde sorular soran, bilgisi üzeri Hakk’ı sorgulayan, Hak’a yol tutan; daim yaratışta canlıyı cansız, cansızı canlı kılan Tanrı varlığını seyreden. Ef’alde Rabbini daim yaratışta haşr ve neşr edişini kendi varlığında bulan.

Uluhiyeti üzeri seyir ederken riyazatlarda olarak Hakk diyarında, Hak olan suretlerin senin üzerinde uyandırdığı lezzatlarda Hakk'ın Hak olarak tezahür ettiğini de bil. Nefsin keyfi hallerinde âlem ile ilişkide iken üzerinde yaratılışının temeli olan halk tarafının nefis latifesi ile olan ilişkisinde uyum içinde olduğun zaman Tanrı varlığının hak olarak belirdiğini iyi bil. Halktan kaçmaktansa riyazatlar ile, halk'taki Hak'ı ilkelere iye olarak lezzatlar üzeri bul. İşte İlyas. Büyüklerin İdris nebi inişi olarak gördüğü İlyas. Nefsine de var olma hakkını veren ve nefsi üzerinde ciraçta Hak'ı bulan İlyas.

Dünyada, ciraç halleri üzeri seyir eder iken, bir de bakmışsın ki nefsin keyfi halleri kuşatıvermiş her yeri. Hem kendi varlığında hem de diğer insanlarda olarak dünyada. Bu hallerin seyirinde iken sığınır isen Uluhiyet ağacına Rububiyet diye zikir ve muhabbette olarak; beri kalma Tanrı varlığından, her ne gelirse lütuf diye Allah'tan. Bütün zulümler üzerine yağsa, sığındığın Uluhiyet üzeri kesseler seni, zikirden ve muhabbetten beri kalma. Halinden şikâyet etmez isen sükût orucu ile seni seven Tanrı varlığının lütfuna eresin. Zulümlerden dolayı sığındığın Ulûhiyet üzeri olan Rabb, lütfu ile belirir sende. Ve Zekeriya. Hakk'a râm olan, zulmetler içinde kul olan, Tanrı varlığı lütfuna Yahya olarak eren Zekeriya. Etlerini çiğim çiğim çiğneseler de sükutunda kudret bulan Zekeriya. Halktan gelen zulmet ile pür-pak olan, razı olunan Zekeriya.

Zulmetten Hakk'a sığınan Hakk ile kudret bulan Zekeriya. Zulmette seyir eder iken Tanrı varlığında, varlığında bir lütuf doğar Ulûhiyetten yana; zulmette canlılık bulmak Ulûhiyette kudret ile zulmette canlanmanın bilgisine ermek ve o bilgi üzeri pür-pak olup pür-pak etmek. Budur işte zulmet ile zulmetten arınmak, Tanrı varlığına şahit olarak diri olan şehit olmak. Bil ki, zulmetten dirilen ölmez. Buyuruyor ki Tanrı **“Kuluma Benden yana bir cefa gelir ise, bilsin ki Ben onun yanındayım.”** Hadis-i kutsisinde; Tanrı ile olan, Tanrı'nın yanında olduğu olan bil ki ölmez. Ve işte Yahya! Ulûhiyet ağacının Rububiyette olarak zulmet içinde belirdiği Yahya. Zulmette dirilik çıkartan Tanrı varlığının ölmezliği üzeri selamette bakî olan Yahya. Zahmette zulmet içinde olanların Zekeriya makamı hali üzeri sığındığı Ulûhiyet ağacının dışlaşması; ölürlen dahi zulmet içinde, kişinin huzur içinde ölüp de dirildiği Yahya.

Şimdi anlatacağım kişi, her ne kadar peygamber olmasa da, peygamber erdemleri ile yaşayan Meryem.

Mescid-i Aksa ki, insanın Hak suretlerde toparlanması, Süleyman'ın varlık saltanatında Hakk ile varlık buluşu, Tanrı varlığına hizmet ederken safiyet içkinliğinde ihlas ile Tanrı evi olan Mescid-i Aksa'da, Tanrıya hizmetin ibadet oluşunda zihnin pür-pak olur. Zihnin pür-paklığı, keyfi iradelerde olarak Hakk'ın hizmetinden yılmamaktır, ne kadar ağır olsa da bu hizmet, safiyet içkinliğinde Tanrı varlığına hûşu içinde varmaktır. Zihin, ilke üzeri Hakk'a odaklanmış ise safiyette ihlâs ile, zulmetleri görmez olur. Cefada olsa dahi Hakk ile seyir bulur. Ve işte Meryem! Safiyet üzeri güzellikte seyir eden zihninin arınmışlığındaki paklığında... Tanrı varlığı muhabbetini önce zihninde sonra dışarıda olarak suretlerde iradesi ne ise onun üzerine bulan, yani irade ettiği ne ise zihin üzerinde onu suret olarak Hakk'ın kabulü ile dışarıda hazır bulan.

Ne güzel sofradır O'nun sofrası. Zihinde Hakk ile varlık bulması. Böyle bir erdem üzeri olunca insan, Tanrı ihsanı olan bir lütuf doğar ondan. O da mânâ hazinesi olan, pür-pak olan zihinde Tanrı varlığının nur nefesi ile canlılık bulan ilahi mânâ. O ilahi mânâlar ki, suret bulursa varlığında sen diye, Tanrı varlığının gerçekleri üzeri İlm-i Ledûn'da seyreden olursun. Varlık bilgisini dışarıda değil kendinde bulan olursun. Hakk'ın değişmez ilkeleri, kelimeleri olursun. Her şey bu halin itibarıyla sana rücû etmek zorunda olur. Çünkü sen en güzel Mehdi olmuşsundur. Suret bulan ilkeler, kelimeler olmuşsundur. Yanlış anlama bu sözümü; Tanrı varlığı buyurmakta **“Hak geldi, batıl zâil oldu. Batıl her zaman zâil olmaya mahkûmdur.”** Ve işte İsa! Tanrı varlığının ilkeleri ve kelimeleri olarak Tanrı varlığının dışlaşması olan mânâların suret bulduğu İsa. Tanrı varlığı hakikatinin kemâlatta ilerleyişi için semalara yükseltilen İsa. Bu da kişinin hakikatin gerçeklerini kendi varlığında yaşarken ilkelerin kemâlatı ile surete gelişi olarak, teşbihte seyrederek sirette kalıp, suretlerde seyreden halka tam kemâlatı ile açılmamasıdır.

Bil ki mânâdır doğar doğmaz konuşan. Hakk nuru olan ruhtan beliren. Hakk nuru üzeri diri olan, diri kılan, hakikatte kör olanları hakikate uyandıran. Cansız olanı diri kılan, şekilsiz suretlere şekil vererek, kuş misali uçurarak hakikatin mânâları ile asliyeti ile suret buldurtan.

İsa Hakk'ın nuru ile varlık bulmuştur. Bil ki, bu sebepten dolayı ölmez, öldürülemez. Her şeyi hakikat üzeri seyir eder, bilir ve yaşar. Ve bu hali üzeri Hakk kendisinde dışlaşır ilm-i

ledûn'den. Her kelâmı kul dilinden dökülür de ayet olur Tanrı varlığını arayanlara¹²; Ruh-ül Kudüs'ün Meryem'e üfürdüğü nur olur, İsa olacıklara, Tanrı varlığını arayan kullara.

Hüzün ve aşk ile seyir ettin mi anlattığım peygamber seyirlerinde, miraçta ve ciraçta olarak; miracın ile bütün peygamberlerin Hakk ile olan kurbiyet makamlarını kemâle erdirdin mi kendinde! Ve vardın mı nurlar diyarı olan Hakk katına, Zat-ı Kibriya nurları ile sana konuşana, senin ile hatırlaşana; gönlünün asliyeti olan olduğu için kendi varlığını yalanlayamayacağıın, kavuştuğun Allah Zatına, Allah diye! Nurunda bütün oldun mu O'nunla, inersin aşağıların aşağısı olan madde âlemine gene O'nunla, **“Ev-Edna”** demişler bu makama.

Sen, evet sen! Ciracın ile seyir ettin mi anlattığım peygamber mertebelerini, Hakk'lığı ve halklığında, rahmân ve râhimliği ile, nuru ve zulmeti ile, evveli, ahiri, zahiri, batını ile hep Hû olan Tanrı varlığını... Ve seyir ettirdin mi irşatta olarak Tanrı varlığını, tenzihte teşbih, teşbihte tenzih ile ve bu seyrin kendisinde varlık vermedin mi kendine, **“fakirlik başımın tacıdır”** diye; Tanrı'nın varlık aynasıdır Cemâlullah diye. Gören, Tanrı varlığını sende görür, görmeyenler ise Tanrı varlığını sende kendi örtüklüklerinin küfrünü görmek isteklerinden. Onların görecekleri kendi örtüklerinin küfrüdür hep sende. Ve işte Muhammed Mustafa; Varlığın aynası olan, Tanrı varlığı zatı ile hatırlaşan, külliyyatı ile Tanrı varlığının; cüzziyatında varlık birliği olarak dışlaştığı Muhammed Mustafa. Var olduğu her şe'n ile Tanrı varlığını hatırlatan, Tanrı varlığını varlık birliğinde yaşayan; bu yaşayışı ile de üstün ahlak üzeri olan, Tanrı varlığı ahlâkı Muhammed Mustafa; her şeyin ilke üzeri zorunlu ilişki seyrinde, kemâlatta en kâmil şe'ninde bulunan maarifet güneşi olan, hatem-ül enbiya, habibullah Mustafa.

Tanrı talibi seyr-ü serefinde hangi peygamberin halk ediliş ahlakı üzeri varlık bulmuş ise, o peygamberin varlık sıfatlarının kendisinde dışlaştığı makam halince, Muhammedi meşrepte, Muhammedi anlayışın kemâlatında seyir eder.

“Her kişi, kâmil olarak kemâlatta bulunarak bu seyr-ü seferin tamamını yaşayacaktır” diye bir kaide yoktur. Herkes istidadınca, varlık sıfatı olan esma-i hassınca nasiplenir Tanrı varlığından Tanrı varlığında olarak.

---

¹² Hatırlatmak yerinde olur ki, İsa nebi nurunun zulmete inişi, nuraniyeti ve nuraniyetinden gelen ilm-i ledûn ile aydın olarak zulmette seyir edişi halinde; Yahya nebi ise, zulmetten nurun çıkışı ve zulmetten çıkan nuraniyet üzeri, zulmet içinde aydın olan olarak seyir edişi halinde görünür.

Bir hadis-i kudside, “**Habibim, evliyanın ahvali Bendendir**” diyen Tanrı zatı sebebi ile Tanrı varlığında, Tanrının, varlıklarında dışlaştığı evliyaullah yani Allah dostları, istidatlarınca Tanrı varlığında peygamber demlerinde seyir ederler. Her birinde farklı bir ilahi zevkte, bireşimde olarak Tanrı varlığı, Ulûhiyet ve Rububiyet sıfatları üzeri dışlaşır. Her Evliyaullah, O’nun külliyyatını, cüzziyatında dışlaştığı sıfat üzeri varlık birliğinde O’nun ile kurbiyette olarak zevk eder. Tasavvuf tarihi boyunca varlık birliğinde olarak evliyaullah, evvela sezgi deminde, sonra duygu deminde, sonunda da düşünce deminde olarak hep O’nu zevk etmiştir.

Peygamber seyr-ü seferi içkinliğinde seyir eder iken evliyaullah deminde eren; bu seyre bir de kıyamet alametleri seyri eklenir. Bu seyrin kendisinde, kendine Muhammed Mustafa ümmeti olarak O’nun hali üzeri acziyet ve fakirlik makamları üzeri varlık vermez ise eren, kıyametin küçük alametlerini siler geçer kendi varlığında... Deccal denilen Tanrı varlığı sıfatları ile kendine varlık verme fitnessini ilm-i huzûri ve ilm-i ledûn ile Mehdi, İsa nebi sıfatları üzeri helâk eder benlik taşında eren. Kul olarak kendinde Mehdi olur, İsa Mesih olur. Cem’e gelir ise, İsa Mesih’ten doğacak son çocuk olur. Bundan sonra Tanrı varlığının lütfu olan bu çocuğun hali üzeri seyir bulur. Gönlünde halktan yana çıkarsa bir karmaşa, Zü-l-karneyn nebi olur, helak eder Yecüc Mecüc denilen duygular ve düşünceler içkinliğindeki irade ve anlayış karmaşasını. Bunlar gelip geçici haller, sen Tanrı varlığından hiç şaşma.

Bir de bakarsın ki bundan sonra, Tanrı evi olan gönül Kâben, velilik sıfatı üzeri kurbiyette olarak Ulûhiyet deminde, aşağı âlemden Tanrı katına çıkarılır.

Sen, nurun battığı zulmette, zulmetten doğacak nur ile güneşin battığı yerden doğuşunda seyir edersin. Bu da, Tanrı varlığının bir şeyi sonlandırdığı merteye üzeri yeniden başlatışındandır.

Hakikat yakın, bak! Sadece seyir eyle. Zulmetten çıkan nur ile kıyamet kopartılırsa başına, korkma; kıyamet ayağa kalkıştır, var oluşturun.

Ben orada, yalnızca Allah’ı gördüm. Nur ala nur, kendi zatında; yanında hiç kimse yoktu, yalnızca “**Benden başka ilah olup olmadığını, Benden daha iyi mi biliyorsunuz**” diye haykırmakta idi kendi varlığında, kendi varlığına.

Bundan sonrası Ahadiyet-ül Cem, gerisine aldanma. Ve işte hatem-ül evliya. Allah’ın kendisini, üzerinde dışlaştırdığı veli; O’nun ile kayyum, O’nun ile diri olan veli; bütün veli makamlarını

kendinde bulan veli. Yanlış anlama, o kendine varlık vermez; Allah, onun varlığında dışlaşarak kendine varlık verir; iyi bil, O onda.

Ders 11:

Onuncu derste anlattığım seyrin kendisinde kıyamet alametleri olarak belirttiğim, Deccal, Yecüc, Mecüc, güneşin battığı yerden doğuşu, Kâbe'nin Tanrı katına yükselişi elbette daha birçok anlamlar ifade ederler. Mânâdan uzak olarak hakikati bilmeden yaşayan günümün insanların nefsin kötü halleri ile maddeye yönelişi, Hakk'a kör oluşu ve bunu da ideolojik temellere oturtarak varlık çıkarları için seyir edişleri sebebi ile bil ki, günüm Deccal'ın varlık bulunduğu gündür. Bu anlatılan hadiseden sonra, var sen düşün diğer kıyamet alametlerini.

Sen Kevser suresinin mana içeriğince varlık buldun mu, Muhammed ümmeti olarak doğdun mu O'nun nuru ile artık sana yalnızca okumak düşer. **“Oku”** diyen Tanrı'nın senin için nihayetsiz kerem sahibi olarak var kıldığı kâinat deryasında O'nun varlığını, kendi varlığını. Bu halinle sen, O'nu okuyan, kendini okuyan olarak Kur'an'sındır.

Kur'an'ı topladın mı kitap olma misalince Hakk yolu olan doğrulukta, samimiyette kararlı olarak Muhammed Mustafa'ya bağlılığında Sıddık'sındır.

Hak ile batılı ayırt ettin mi ilkeler üzeri; varlık verdin mi Kur'anın anlam içeriğince adalette olan olarak kendine ve çevrendekilerine; ayrıca seyir ettin mi Hak – Batıl üzeri her şeyi Hak'ınca ve Hak'ıyla, Faruk'sundur.

Kur'anın kendi dizgeli sürecini kendinde yaşayarak, sıraladın mı hiyerarşik halince kendi varlığında; buldun mu Tanrı varlığından sakınarak hâyâ içkinliğinde edep; edebin ile velayet ve nübüvvetle ilahi zevk bulursan Kur'an ahlakınca; teşbih ve tenzihte bilersen Tanrı varlığını, olmuşsundur Zinnureyn.

Bütüne erdi mi Kur'an sende varlık halince, Kur'an-ı Nâtik olursun bu halinde; Ayet-el Kübrâ, Ayet-el Kürsî olmuşsundur, kendi varlığının cem'inde. Bütün kurbiyet makamları kâmil oldu mu sende; nihayeti sonsuz kerem sahibi olan Tanrı, cennet diyerek varlık verdimi kendine senden; bil ki O sende. Bu halince olmuşsundur nokta-i kübrâ olan Keremallahuvech.

Bu anlattığım seyrin dâhilinde nefsinin keyfi olan kötü hallerinden arınarak buldun mu nefsinde bulunan Hak'ı bu halin üzeri seyir ettin mi ciraç mertebelerinde Hak'ı, ilahi zevkte bulunan nefsi pak olan Salmân olmuşsundur.

Bu iş pek uzun, ashab-ı kiramin hazretlerden olan makamları anlatmakla bitmez. Genel olarak seyir ettin mi bu makamlarda, bu makamların mertebe hali üzeri okudun mu Kur'anı; okuttun mu Kur'anı bütün varlık mertebelerini kendinde toplayan makamlar makamı olan hep okunan Kur'anı Azim-üş-şân olursun.

Sana bakan, seni, Mushaf misali aciz ve çaresiz görür. Varlığında ise, hakikatte var olanın varlığından başka bir şey yoktur; bu halinle sen, yaşayan Kur'ansındır.

Büyükler buyurdu: **“Hakikat bir, gerisi O'nun hakikatının delili olarak gerçekleri”**. Hakikatin gerçekleri ile seyr-ü seferde yüzleşmek, kimi zaman acı, kimi zaman ise hayat neşesi olan bir coşkunluk verir içine. Acı veren şey, zanlı anlayışın ve yanlış değerler üzeri olan varlık halinle Hakk'ın gerçekleri aracılığı ile yüzleşmek. Acı olan, kendi varlık halimize dayanamamak. Coşkunlukta hayat neşesi olan şey ise; bize acı veren kendi varlığımızın batıl olan halleri üzerinden hakikatin gerçeklerine kavuşmak, hakikate kavuşmak, hakikatte bir olmak, bir olduğunu anlamak.

Dostum! Aziz dostum! Dost, dostun aynasıdır dedik ya! Şu anda tutmaktasın elinde beni. Lakin ben içinde seslenmekteyim sana. Bir değil miyiz bu halimizde! Sen ben, ben sen. Anladıysan beni, yaşamışsan beni, karşımda duran sen, sende suret bulan ben. Başlangıçta suretsizdin, şimdi suret buldun hem benim varlığında, hem kendi varlığında. Sen bana sevgili, ben sana.

Uyan artık uyan! Hakikatin gerçekliğinde O, sen ve ben. Uyanmadı isen halen, varlığını bulamayan suretsizliktesin sen.

Uyanmaz isen tatlı tatlı, uyandırırılar seni acı acı. Suretsizlik bizim işimiz değil. Suret bulmak ve buldurmaktır işimiz bizim. Velayette ve ikinci Velayet olan Nübüvvette varlık bulmaktır seninle işimiz bizim.

Tek bir sözüm kaldı; o da Tek olan hakikat. Tek, kendi varlığının töz oluşundaki dışlaşmasında, bireşimde bulunan olarak ayrışımın birliğindeki farkındalıkta, var olma şe'ni olan gerçekliğinin delili olan gerçeklerde var olan Yekpare varlık olarak Tek'tir. Ve bil ki, hep ötelerde denilen sen, sen, sen!

Ve bil ki, bir büyüğün dediği gibi:

“Bizim başlangıcımız başkalarının sonudur,

Sonumuzu bilen yok ki, desin son budur, ‘yek budur’”.

Tek madem ki Tek olan, uyan sevgili yarım uyan. Uyandın ise artık bak dinle:

“Sen nazla gezerken güzelim güller içinde,

Ben şiir okusam hüsnüne bülbüller içinde;

Yaslan şu yetim kollara bir kerecik olsun,

Bir can vereyim şevk ile ‘nurlar’ içinde”.

Sonu bir parça değiştirilmiş bu şarkı sözleri ile Allah’ın selamı üzerinde olansın.

“Doğduğun güne, öldüğün güne ve yeniden dirildiğin güne selâm olsun.”